25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6941 — 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1908 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 22 ՇԷՎՎԱԼ 1326 — 16 Novembre 1908 — 25me année — N. 6941

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.
» » վեցամսեայ	45	»
Դուրսի համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿԱՆՈՒՆ ՅԱՆԿ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Շաբաթ իրիկուն Իզմիրլեանէն հեռագիրը ուղղեց մեզ՝ Արեւելքի Թղթակից և կաթողիկոսական պատգամաւոր Մելքոն Էֆ. Կիւրճեան.

Էջմիածին, 14 Նոյեմբեր

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ 73 քուէ
ԴՈՒՐԵԱՆ 55 »

Այս հեռագիրը ցոյց կուտայ թէ կաթողիկոսական պատգամաւորները շաբաթ օրը հաւաքուելով Ս. Էջմիածնայ տաճարին մէջ, պատրաստեր են վերջնական երկրաւոր ցանկը, որուն համեմատ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս հռչակուած է Թուրքիոյ Վերջնական Պատրիարք

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

եւ. ասկոյն Ռուսաց Զարին կը մնայ սրտիկ թէ ո՛րն է Հայոց բո՛ւն Կաթողիկոսը,

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ԹԷ ԴՈՒՐԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԻԿԻ ՄԱՀՈՒԱՆ Ա. ՏԱՐԵԼԻՑԸ ԵՒ ՀԱՅՐԻԿ «ՁԸՆՏ»Ը

Դիւրաղանցապէս պատմական շաբաթ մըն է հոկտեմբերի այս վերջին շաբաթը։ Ասոր մէջ է որ Հայոց Հայրիկ Արիմեանի մահուան Ա. տարելիցը կուգայ։ Ասոր մէջ է որ Մեծոր յաջորդը կ'ընտրուի, ասոր մէջ է որ Կ. Պոլսոյ վերջնական Ս. Պատրիարքի վարչութիւնը և ուխտաւորութիւնը կը կատարուին։ Անցեալ տարիներու, երկար ժամանակամիջոցներու մէջ հաղուագէպ է որ միակ եօթնեակ մը այսքան կարեւոր ու պատմական եղելութիւններ միանգամայն արձանագրէ, և ժողովուրդ մը այսքան լարած ըլլայ իր ուշադրութիւնը որքան այս միակ եօթնեակին մէջ։

Բայց թողլով լրագրոյս միւս սիւնակներուն որ անոր միւս էջերուն մէջ վերջին երկու նշանաւոր իրողութիւնները նկարագրելու բաժինը կատարին, եւ կ'ընտրեմ իմ բաժինս Արիմեան Հայրիկի մահուան տարելիցին ու Հայրիկ «Ձընտ»ին վրայ խօսիլ այսօր։

Մէկ տարի առաջ ճիշդ այս շաբաթը երբ Հայոց Հայրիկը իր երկրաւոր կեանքը կը հնչէր, երկնաւորը սկսելու համար, բռնապետութիւնը Թուրքիոյ մէջ իր ծայրագոյն գագաթնակէտը հասած էր, այնպէս որ մայրաքաղաքիս Հայ Մասնոյը արդիւնացաւ իր վեհ. Կաթողիկոսի աչխարհէ փոխումը ծանուցանելու առթիւ Մեծոր կենսագրութիւնն ալ միասին ընել։ Դրաքնութիւնը՝ հաւատարիմ գործիքը բռնապետութեան՝ Արիմեան բառը կամ անունն անգամ խսպառ արգիլած էր լրագրի մէջ։

Եւ չիտակ խօսելով՝ կատարեալ ինքնութիւն ունէր իր տեսակէտով, վասն զի Արիմեան անունն ինքնին բռնապետութեան արտայայտութիւն էր, ինչպէս արեգակը խաւարի հաւասարին է։ Արիմեան անունը լուսոյ, յուսոյ և աղաղութեան անձնաւորեալ մարմինը ու պաշտեցեալ թերսին էր։ Երկրագնդիս հինգ մասերուն մէջ, սաւուցեալ գօտիներէն մինչեւ Այրեցեալ գօտին և ծայրագոյն Արեւմուտքին մինչեւ ծայրագոյն Արեւելքը, ուր որ Հայ մը կար, սիրոյը անմիջապէս կը տրոփեր երբ Արիմեան Հայրիկ անունը լսէր, զի իր հոգւոյ աչքերով կը տեսնէր այդ սիրեցեալ անուան չուրջը Հայոց մօտալուտ աղատութեան գերարփի ծիածանը հրաշագեղ պայծառութեամբ, որով սիրոյը կը տրմուէր յուսալից բարեխմամբ և հոգին կը խսպառ բերկրարար յուսադրութեամբ։ Թուրք բռնապետութիւնը խիստ ազէկ գիտէր Արիմեան անուան այս հրաշագործ, այս ելեկտրականացուցիչ ազդեցութիւնը և բնականաբար պիտի արգիլէր զայն մամլոյ մէջ երեւնալէ։ Ասոր համար է որ կ'ընդ՝ք թէ իր տեսակէտով իրաւունք ունէր զայն արգիլելու, որպէս զի խափանէ, չքացնէ, փճացնէ անոր սուրբ անուան գործելիք օրհնութիւնը, հոգեւոր և ըղձալարոյց ազդեցութիւնը։

Բայց բան մը կը մնար բռնապետութիւնը, կամ, աւելի չիտակ, կ'անդիմանար. Արիմեան Հայրիկի անունը լրագրի մէջ արգիլել օգուտ չունէր, որովհետեւ ասկեղած տառերով արձանագրուած էր անիկա ամէն Հայ սիրտերու մէջ անջնջելի և անմոռաց կերպով։ Ամբողջ 75 տարի Հայոց Հայրիկի անունը թրթռացուցած էր Հայ սրտերը. այլ եւս կարելի էր զայն մոռցնել գրաքննական արգելքներով կամ սպառնալիքներով։ Ընդհակառակը այդ արգելքները և սպառնալիքները ճիշդ խառը արդիւնք կ'ունենային դիտուած նպատակին, ա՛լ աւելի կը սրբացնէին կը արդարացնէին, ալ աւելի սուրբ ու պաշտելի կը դարձնէին անոր անունը։ Ոչ մէկ Հայ կրնար մոռնալ զայն, ոչ մէկ հայ կ'ուզէր իր մտքէն հանել զայն։

Սակայն բնութիւնը թուրք բռնապետութիւնէն աւելի անողոք եղաւ, աւելի անդութ չարաճեցաւ, զէթ 9 ամիս աւելի չուշացուց Հայոց Հայրիկի մահը, որպէս զի Յուլիսի 11ը տեսնէր, իր որդիներու աղատութեան բերկրապատար Աւետիսը լսէր և յետոյ երկրաւոր կեանքը երկնաւորին հետ փոխանակէր։ Երբեք մահուան մը կանխումը այս աստիճան վշտաբեր, այս աստիճան ողբալի չէ եղած, և երբեք Հայ բերան չմնաց որ չաւաղէր այս յոյժ ցաւալի պարագան ու չըսեր իր ուրախութեան ամենէն եռանդալից զգնարքները մէջ թէ «Ա՜հ, երանի թէ Հայրիկը դեռ ապրէր ու այս օրերը տեսնէր»։ Եւ ապահով եղէք որ իր նուիրական կեանքը տակաւին քանի մը տարի ալ կ'երկարէր, եթէ յուլիս 11ի առաւօտ տեսնէր։

Բայց եթէ քաղաքը չունեցանք ազդեցուցա Հայրիկը ողջ գտնելու Յուլիս 11ին, երբ ազատութիւնեան կը գտնէինք, զէթ ամենուս հոգիին ու սրտին մէջ յաւիտեան կենդանի կը զգանք զինքը իր աւելի քան 50 տարիներէ ի վեր ազդած ու սիրած զգացումներով և գաղափարներով, որոնք ուրիշ բան չէին, բայց եթէ ինչ որ այժմ մեզ ուրախութիւն կը պատճառէ, այն է ազատութիւն, հաւասարութիւն և եղբայրութիւն, որոնց իրականացմանը համար տքնեցաւ Հայոց մեծ ծերունին իր երեք քառորդ դար գրելով, խօսելով և քարոզելով, ու աչք առնելով նեղութիւն, հալածանք, աքսոր, նաեւ պատասխանելով լսելով կենդանւոյն գերեզման իջնելու կամ Սիպերիա թաղուելու, ինչպէս բան էր առաս կառավարութեանը, երբ անիկա Էջմիածնի ու Ռուսահայոց եկեղեցապատկան կալուածները և գոյքերը գրաւելով՝ կը պահանջէր իրմէ հաւանիլ այդ անիրաւութիւններուն և վաւերացնել գանձը իր Հայրապետական սուրբ գրութեամբը։

Ռուս բռնապետութիւնը իր երեսին նետուած այսպիսի խիստ մերժման մը հեղինակ ոչ մէկ մահկանացու սնապատիժ բան չի կրցաւ ընել, այլ ընդհակառակն ինքն ստիպուեցաւ զիջում ընել և անիրաւարար ըրած իրաւունքներ եւս դարձնել... Ճարտարական թնդանօթներուն չնորհիւ, զորոնք Հայոց Հայրիկի Աստուածը զոհացուցած էր սէգ Ռուսիոյ դանկին։

Եւ ահա այս Հայրապետի, յաւէտ սնմոռաց ու միշտ պաշտելի այս կաթողիկոսին, Արիմեան Հայրիկի մահուան Ա. տարելիցն է որ լրացաւ այս շաբաթ (հոկտ. 29ին)։ Եւ այս տարելիցին առթիւ է որ աշխարհի ամէն կողմէն, մանաւանդ Ամերիկայէն ու Կովկասէն կը յիշեցնեն «Հայրիկի ֆէնա»ի հաստատութիւնն լուրը և բովանդակ երկրագնդի մէջ եղող Հայերու կողմէն տիւրերասիան հոնգանակութեան մը պէտքը կը չեշտեն, որպէս զի շուտով արդիւնաւորի որոշուած դրամագլուխը (Գրներ) և որչափ կարելի է շուտ իրականանայ մտադրուած նպատակը, որ է Հայրիկի անունով հիմնել իր նախասիրած Վարագայ վանքին մէջ բարձր վարժարան մը, ուսկից լոյս տարածուի Վասպուրականի մէջ մանաւանդ ու Հայաստանի մէջ ընդհանրապէս և Հայաստանի մէջ ընդհանրապէս։

Ասկէց աւելի գեղեցիկ, ասկէց աւելի նպատակայարմար ձեռնարկ մը չէր կրնար ըլլալ Արիմեան Հայրիկի երջանկայիշատակը յաւերժացնելու համար։ Իրաւ է թէ առ այժմ կարելի չէ մեծ մասնակցութիւն մը յուսալ Թուրքիոյ Հայերէն այս հոնգանակութիւնը հանելու համար, քանի որ ուրիշներու համար ամենայն կրնան ըլլալ, բայց երբ մեծատիկ հեռագրութիւններէ և բանաւոր հաշիւներէ ետքը ձեռք կ'անցնենք, ասիկա տեսակ մը ինքնահաւան երջանկութիւն կը պատճառէ ինծի զոր խիստ անոյշ կը գտնամ։

Այսպէս, պարոն, չէ՞ք կարծեր որ հեշտանք մը ըլլայ ինծի պէս զարգացած, իրեւտի մարդու մը համար, գիտնալ թէ երկարատեւ այս կեանքիս մէջ քանի՜ ուրախ սանդուխի վեր եկած եմ։

Հաշուած եմ, պարոն, որ 71,000է վեր եղած եմ և 65,000է վար իջած։ Տարբերութիւնը ասանձնաւորներէ յառաջ եկած է։

Ես ինծի թել մը յանկուցիչ խնդիրներ չարած եմ դլխուս մէջ, օրինակի համար, ուզած եմ գիտնալ թէ մինչեւ այսօր քանի՜ հատ խորոված հաւ կրցած եմ ուտել։ Ուի հարիւր յիսունը երկու հատ, պարոն, այն միջին հաշուով որ տարին սնդամ մէկուկէս կոտոր կերած ըլլամ։

Մի՛ կարծէք որ տասնակ դանէիկ հաշիւներով կը զբաղիմ միայն. ամէն բանեւ նոյն իսկ ամենէն ներքին բաներուն վրայ վիճակագրութիւններ չենած ունիմ. այսպէս տարիներ տեւող հաշիւներէ ետքը, վերջապէս կրցած եմ գիտնալ, յիսուն վար, յիսուն վեր, թէ քանի՜ անգամ կատարած եմ այն պարտականութիւնը զոր բնութիւնը մեր վրայ կը դնէ։

Թուանշանը չպիտի ըսեմ, որովհետեւ սեղանին վրայ կիներ ալ կան։

Ինչպէս կը տեսնէք, ուշադրութիւնէս բան մը չէ վրիպած։ Յամենայն դէպս, անտառութեան մէջ տատանիլ բնաւ գործս չի դար։ Հոս եկո՛ւր, կառսօն, ինծի տաք սուրճ մը բեր, կը խնդրեմ։ Հը՛մ, հը՛մ. ասկա՛ իմ երեսունմէկ հաղարերորդ գաւաթս պիտի ըլլայ զոր ձեր կենացը պիտի խմեմ։

Մի կարծէք նաեւ, սիրելի պարոն, թէ միայն ինծի վերաբերեալ բաներով զբաղելու եռաբրութիւնը ունեցած ըլլամ։

Ընդհակառակը, տեսակ մը dilettantisme դրած եմ գործին մէջ, և վիճակագրութիւններ չենած եմ, որ նոյն իսկ մարդկային պատմութեան մէջ, ինձմէ դատ ոչ ոքի մտքէն անցած է։

Դիտեմ, օրինակի համար, թէ քանի՜ հատ հովանոց կայ ամբողջ երկրագունդիս վրայ, մեր թեւերուն տակ քանի՜ թել մաղ կայ, Ցիրանայի մէջ օրը քանի՜ հեղ կը կրկնուի Բանսրծնը երեւելի հանդիսացնող բառը և պարսն Պոնտի պատկերներուն մէջ քանի՜ քիլօ ներկ կայ։

Դիտեմ նաեւ թէ Բարիզի մէջ օրը քանի՜ պարսն իրոյ կուտան դէպ ի երկինք և մարդս կեանքին մէջ քանի՜ անդամ քիթը կը սրբէ։

Բնան տարի չարունակ ուխտասած եմ զանալու համար թէ տարւոյն այսինչ եւ զանակին, ամբողջ Ցիրանայի մէջ քանի՜ հատ վարդ կրնայ գտնուիլ, և հետաքրքրուած եմ գիտնալու թէ մէկ վայրկեանի մէջ ուշարիս ընդարձակութեան վրայ մարդիկ որքա՞ն սիրոյ զոյգերիկ երգումներ կը փոխանակեն և փիս բաներ կ'ընեն իրարու։

Վախսուն տարի ապրող մարդ մը գիտէ՞ք քանի լիթր արցունք կրնայ թափած ըլլալ կեանքին մէջ։

Ես աւելի մեկին, աւելի որոշ, աւելի ճշդիւ թուանշանքներ ալ չենած ունիմ. կրնամ ձեզի անմիջապէս ըսել թէ Վիքթոր Հիւկօ քանի՜ հեղ ես բառը գործածած է իր հեղինակութիւններուն մէջ և. քանի՜ հատ, քանի՜ հատ սարակէտ կայ Վոլթէրի գործերուն և որքա՞ն անգամ Օ ձայնաւորը կրկնուած է Տիտո-Ոլթէրի հատորներուն մէջ։

Ինչպէս կը տեսնաք կոր, իմ թուանամարներս թէ ամենատական են, թէ լուրջ և թէ քնարերգական։

Շնորհաւորեցի զիտուն սեղանակիցս և միեւնոյն բանը ըրին բոլոր հոն գտնուողները, եւ մեծ ոգեւորութեամբ սեղմեցինք իր երկու ձեռքերը։

—Ի մտաց, մէկ միլիոներորդ ձեռքի սեղմումս պիտի հանեմ։

Շատ մը complimentներ ընեցէս նոքը իրմէ բարեւուեցայ. վայրկեան մը եռքը սակայն զարմանալի զուգադիպութեամբ մը պանդոկին ճեմարանը դռան առջեւ նոբէն երրորդ հանդիպեցանք, երկուքս ալ միեւնոյն պէտքերն ունեցած։

Մերուկս, այդ միջոցին, ճանչցաւ զիս և հեղնօրէն բաւս.

—Ցիտունը երկու հարիւր տարի հաբիւրերորդ անգամն է այս։

Թարգմ. Գ. ԱԼԳԵՒԼԸ

ԹՕՍՈՒԼՈՒԹՅՈՒՆ

—Բան մը չենք գիտեր, պարոն, բան մը չենք գիտեր, կը կրկնէր, պանդրին և ասանձին մինչեւ, ձեր և գիրուկ մարդուն մէկը որուն քով կը գտնուէի պատասխանը ճաչարանի մը սեղանին վրայ։ Եւ չի վայլեր որ չգիտնաք, որովհետեւ ձայր ատիճան չտեսնիլ է։

Ցարդ պիր չէմորուսով դիտել սկսայ գրացիս և նախազգացումը ունեցայ որ այդ ճաղատ գանկին և այդ սովորական դրսերեւոյթին տակ գերբնոր ուղեղ մը կար, բայց այնքան առեղծուածային, որ խնդրեցի իրմէ իր միտքը բացատրել ինձի։

—Այո՛, պարոն, չարունակեց, ամէն օր ձեր կեանքին մէջ անանկ գործեր կը կատարէք որ հասարակ անձնական ըլլալնէն չեն գաղրիր սակայն ուշադրութեան արժանի ըլլալէ և գրաւ կը դնեմ որ երբեք մտքերնուդ չէ անցած գիտնալ թէ ո՞րքան անգամ պատասխան է ձեզի մեկնելնոյն գործը կատարել. այդ թիւը կարեւոր և չանեկան է սակայն ամէն անոնց համար որ ճշգրտութեան հոգը ունին գլուխնուն մէջ։

Նոբէն բան մը չկրցայ հասկնալ։

Սեղանին վրայ գտնուողները գաղրած էին կերակուր ուտելէ և զգուշութեամբ ականջ դրած էին գիտնալու թէ մարդուս ի՞նչ ըսել կ'ուզէր կոր։

—Պէտք եղածին պէս չէք հետեւիր կոր բանիս. կանմեցէք որ լաւ մը բացատրեմ, անադին սէր մը ունիմ, պարոն, տեսակ մը մոլութիւն որ ուղղակի հետեւանքն է քիչ մը առաջ պաշտպանած սկզբունքիս։ Թէպէս միտքս վիճաբանութիւններ չունիլ է, ոչ թէ քաղաքի մը բնակիչներուն, կենդանիներուն և կամ տուներուն թուանամարը գիտնալու համար։ Ես մասնայատուկ թուանշաններու հետաքրքրութիւնը ունիմ, թուանշաններ զանազան պատճառներ գործելով, յետոյ ցած էին ընկնում։ Այնտեղ կատարվում էր մի հանդիսաւոր հրաշագործութիւն, բայց—դժոխային հրաշագործութիւն...

Հրեղէն տարափը, հրեղէն կարկուտն նման, չարունակում էր տեղալ։ Նա հեռզհեռէ աճում էր աւելի փութով, նա հետզհետէ ընդարձակվում էր աւելի եռանդով։ Երբեմն չրջակայքը զգրավում էր խառնաձայն աղաղակների խուլ արձագանքներով։ Այդ աղաղակները, որպէս մի զարհուրելի կատաղութիւն, լսելի էին լինում հրայնն սատակ ժայթքումներից յետոյ, որպէս զայրացած երկնքի աղաղակը լսելի է լինում կայծակի առաջի փայլատակումից յետոյ։

Վան պաշարուած էր։

Այդ կրակը, այդ հուրն ու բոցը թափվում էր դժբախտ քաղաքի վրայ։ Նրան պաշարել էին վարենի ուշաւնիները իրանց դրացի ասասնցիների հետ։ Նա պաշարուած էր այդ լեռնականներից, որպէս մի ժամանակ դժբախտ Տրոյան պաշարուած էր հելլենացիներից։ Նախանձախնդիր հելլենացին կռւում էր գեղեցիկ Հեղինէի պատուի համար, որին իր թագաւորամուսնի հիւրասէր տնից յափշտակեց ատոմօթ տարածուն։ Իսկ ուշաւնիները կռւում էին իրանց ուխտարի սիրելի Տիկնոջ համար, որին անգութ ձեռքով յափշտակեց—եղբայրը։

Լեռնականները, սիրելով մերձակայ գիւղերին, նրանց բարձրութիւնից հուր էին ցանում քաղաքի վրայ։ Նրանց դաշնօթներն տպագայ հրանօթների նոխտայ էին, — հասարակ պարսկանոթներ խիստ պարզ վիճակով չինուած, բայց, չայրուելու համար, չղմեռներից չինուած։ Դրանց մէջ դնում էին կամ ծծումբով տաղարուած չորի փամփոշներ, կամ նաւթի և այլ գիւրավառ հեղուկների մէջ թաթխուած փայտի կտորներ, վառում էին և, պոռոտացնելով օդի մէջ, ձգում էին դէպի քաղաքը։ Ոմանք նոյն պարսկանոթներով նետում էին քարեր։

Շատ չանցաւ, քաղաքը նոյնպէս սկսեց ներսից պատասխանել դրսի կրակներին։ Զանազան տեղերից բարձրացան բոցեր։ Բայց այդ բոցերը բարձրանում էին և դարձեալ հանգչում էին իրանց տեղում, առանց քաղաքի պարիսպներից դուրս գնալու։—Դրանք ներսի չինուած քնարների բոցերն էին, որ արդէն սկսել էին այրուիլ։

Քաղաքը պաշտպանող զորքը բաղկացած էր միայն պարսիկներից, որ բերել էին իրանց հետ Մերուժան Մերուժան Արծրունի և Վանայ Մամիկոնեանը։ Օրհասական տագնապի մէջ, այնքան հոգ չէին տանում դրսի թշնամու հետ մաքառելու, որքան աշխատում էին զրոպել ներսի բնակիչներին, որոնք սարսափելի խռովութեամբ դուրս էին փախչում իրանց տներից, որտեղ որ հրդեհը արդէն սկսել էր ճարակել։ Զորքը վախենում էր, մի գուցէ քաղաքացիք բացանեն քաղաքի դռները և թշնամուն ճանապարհ տան ներս մտնելու։

(Շարունակելի)

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

ՀԱԼԱՖԵԱՆ Է.Ի ԹԷԿՆԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

«Ամէն մարդ իր Կարապետը կուլայ», կ'ըսէ ժողովրդական առած մը։ Հեռաւոր մենք ալ մեր, Հայերս, տարիք երեսփոխանութիւնովը կը զբաղինք, քանի որ Թուրքիոյ զանազան տարբերուն խրաքանչիւրը իր մէջէն ընտրելիք երեսփոխանութիւնն անձերովը կը զբաղի, և չատ քիչեր կը հետաքրքրուն իրենցմէ տարբեր ցեղէ կամ աղգէ ընտրելիներով, ինչ որ ճիշդ չէ թէեւ, բայց ինչ պէտք է ընել, այսպէս կ'ըլլայ կոր, հակառակ նոյն իսկ Թուրքերուն յայտարարութեանց թէ՝ իրաքանչիւր ազգ պարտաւոր չէ իր մէջէն և իր Թուրքի համեմատութեամբ երեսփոխան տալու, կրնայ ուրիշ ազգի կամ ցեղի պատկանող անձերու ալ քուէ տալ, ինչպէս Հայը՝ Թուրքին, Յոյնը՝ Հայուն եւայլն։ Այդ յայտարարութիւնները ի սկզբան թէեւ անկեղծ էին, կամ գէթ այնպէս կարծուեցան, բայց վերջինս դէպքերնին փոխեցին՝ «Թուրքիան՝ Թուրքերուն» վճռական և վերջնական յայտարարութիւնով։

Մենք մեր գործին նայինք, սակայն, ինչպէս պիտի ըսէր ո՛ւ է Հրեայ մը, որ տարեկոյս չկայ թէ աշխարհս ամէնէն զարծնական մարդն է, և միշտ գիտցած է օգտուիլ ուրիշներու երկպառակութենէն։

Կ. Պոլսէն ընտրուելիք 10 կամ 11 երեսփոխաններէն 2ը հայ ըլլալու որոշումը պատուէր է։ Շնորհակալ ենք, դի վերջապէս ժնորհ մըն է ասիկա, քանի որ պաշտօնական մարդասամար մը չկայ մէջտեղ, և կրնան ըսել մեզի թէ Պոլսոյ մէջ 50000 Հայ ալ չկայ։ Բայց թէ ո՛րոնք են մեր հայ ընտրելիները, կամ գէթ ո՛րոնք և ի՞նչպիսի անձեր պէտք է ըլլան, անա կարեւորը և կենսականը որու մասին հեռագրեալ պիտի խօսինք մեր այս յօդուածով։

Ընտրական պայքարին անցէտ և անվարժ է մեր ժողովուրդը, և ինչ պայքարներ որ մղուեցան, և դեռ կը մղուին, քիչ չատ եւրոպականներէն ընդօրինակելի հոնգանակութիւններուն համար, քանի որ տուեալ է իր հեղինակութիւններուն մէջ և. քանի հատ, քանի հատ սարակէտ կայ Վոլթէրի գործերուն և որքա՞ն անգամ Օ ձայնաւորը կրկնուած է Տիտո-Ոլթէրի հատորներուն մէջ։

Ինչպէս կը տեսնաք կոր, իմ թուանամարներս թէ ամենատական են, թէ լուրջ և թէ քնարերգական։

Շնորհաւորեցի զիտուն սեղանակիցս և միեւնոյն բանը ըրին բոլոր հոն գտնուողները, եւ մեծ ոգեւորութեամբ սեղմեցինք իր երկու ձեռքերը։

—Ի մտաց, մէկ միլիոներորդ ձեռքի սեղմումս պիտի հանեմ։

Շատ մը complimentներ ընեցէս նոքը իրմէ բարեւուեցայ. վայրկեան մը եռքը սակայն զարմանալի զուգադիպութեամբ մը պանդոկին ճեմարանին դռան առջեւ նոբէն երրորդ հանդիպեցանք, երկուքս ալ միեւնոյն պէտքերն ունեցած։

Մերուկս, այդ միջոցին, ճանչցաւ զիս և հեղնօրէն բաւս.

—Ցիտունը երկու հարիւր տարի հաբիւրերորդ անգամն է այս։

Թարգմ. Գ. ԱԼԳԵՒԼԸ

ՌԱՖՖԻ

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ (51)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Դ.

ԱՐՏԱՍՈՒԲԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

«Այնտեղ կը տեսնենք, եթէ Աստուած տնօրինել է կրկին տեսնելիս միմեանց հետ... Վերջին խօսքերը արտասանելու միջոցին նրա ձայնը դողաց։

Սամուէլը զգացուցաց և նրա ձեռքը առեց իւր ափերի մէջ։

—Վշտանա՞ծ է,— ասաց նա ներքին վրդովմունքով։— Մենք կը տեսնուենք Հայոց Տիկնոջ բանակում։ Այն ժամանակ, ես յոյս ունեմ, սիրելի Աշխէն, երբ տասնչին անգամ կը հանդիպենք միմեանց, դու կը համբուրես իմ ճակատը և կ'ասես. «դու արժանի՞ ես ինձ»,— և այդ կը լինի իմ ամենամեծ վարձատրութիւնը այն վտանգաւոր ձեռնարկութեան համար, ուր հայրենեաց նախանձախնդրութիւնը մղում է ինձ... Մեր պայմանները վերջացած են։ Ես այլ եւս չեմ ուշացնի քեզ, դիտեմ, որ քո լեռնցիները անհամբեր սպասելիս կը լինեն քեզ։ Դրկի՛ր ինձ, սիրելի Աշխէն, և տուր քո համբոյրը և քո օրհնութիւնը։ Աստուած կը լսէ անմեղ չրթունքների ձայնը։ Ես գնում եմ թշնամու բանակը։ Իմ ճանապարհը և կորստեան և փառքի ճանապարհ է։ Քո համբոյրը կ'ոգեւորէ և թեւ կը տայ ինձ, իսկ քո օրհնութիւնը կը փարատէ ամէն արհաւիրք։ Դրկի՛ր ինձ, սիրելի Աշխէն...

Նրանք գրկուեցան։ Երկար լուռ արտասուքը հեղեղի նման հոսում էր նրանց աչքերից, բայց անողոք էր չիջուցանելու այրուող սրտերի կրակը։ Երկար լուռ հեւկեկանքը ալեկոծում էր նրանց, և «Արտասուքի ադբիւրը» իւր տխուր հառաչանքներով ձայնակից էր լինում նրանց դառն հառաչանքներին...

Գ.

ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

«Իսկ Վահանայ էր քոյրթիւ ի Մամիկոնեան տոհմէն, քոյր Վարդանայ, Համազասպուհի, և էր նա կին Գարեգնի տեառնն Ռշտունեաց գաւառին.. Իսկ անօրէնն Վահան և Մերուժանն հրաման տային բերդակալին (միջնաբերդին Վանայ) զի նեղեսցէ զկինն, եթէ ոչ առցէ յանձն զբէնս Մարգեղանցն... Իբրև ոչ առնոյր յանձն Համազասպուհի պահել զբէնս Մարգեղանցն, հանեին ի բարձր աշտարակն... և մերկացուցին զնա իբրև ի մեծէ, և արկեալ կապ զտենչն, զբէ-խիլսդը կախեցին զնա զբ՝ բռուէն կուսէ. և այնպէս մեռաւ ի կախաղանին։

Փաւստոս

Լուսինը շտապով սահում էր դէպի Սիփանի բարձր գագաթները, որ ընդգրկած էին խորին, թախծալի մթութեան մէջ։ Ցայտնի չէ, թէ ի՞նչու նա այնպէս զգուշութեամբ թողնում էր այն գեղեցիկ վայրերը, ուր ամէն գիշեր նկարում էր այնքան սքանչելի պատկերներ։ Նրա ներքեւան սքանչելի պատկերներ։ Նրա ներքեւում անհանգիստ կերպով ծփում էր Վասուի ծովակը։ Նա ծփում էր որպէս մի սիրոյ ծովակը։ Նրան ոչ մի սիրտ չի բաներ, որ շուտով պիտի բաժանուի իւր սիրուհուց։ Անդուլ տարփանքով յուզիչ տակիլ էր նա երկնից դշխոյի գունատամի շառավիղները, և շողշողալով գրկվում էր նրանց հետ, համբուրվում էր և, կարծես, իւր ալիքների տխուր չչնչիւնով ասելիս լիներ. «մի՛ դնացէք, մի՛ թողէք ինձ իսաարի մէջ»...

Բայց նա գնում էր...

Ծովակի արեւելեան ափերի վրայ դեռ նշմարվում էին մի հինաւուրց քաղաքի բարձր աշտարակները և տաճարաւոր շըրջապարիսպները։ Լուսնի լուսաւորութեան ներքոյ այդ վաղեմի քաղաքը ներկայացնում էր որպէս մի պառաւ կախարդ, որ իւր ծերութեան մէջ տակաւին մնացել էր գեղեցիկ, տակաւին մնացել էր հրապուրիչ։ Այնտե՛ղ, նրա օդակառոյց ապարանքների մէջ, այնտե՛ղ, նրա բարձր, կախաղանաւոր պարտէզներում, մի ժամանակ, հայոց մի երիտասարդ թագաւորի սիրով, զուարճանում էր աշխարհի ամենամեծ կախարդը—Շամիրամը։

Դա Վան քաղաքն էր։

Լուսինը ծածկուեցաւ Սիփանի բարձրութիւնների մէջ և իւր եռուից թողեց մթին խաւար։ Այլեւս չէր երեւում փայլուն ծովակը։ Լսելի էր լինում միայն ալիքների խուլ հառաչանքը, որ գիշերային լռութեան մէջ հնչում էին, որպէս մի ազաւորի ողբաձայն աղաղակներ։

Լուսնի լուսաւորութեանը փոխարինեց մի այլ լուսաւորութիւն։

Ուղիղ այն կողմում, որտեղ կանգնած էր քաղաքը, օդի մէջ երեւացին բաղմաթիւ հրեղէն գնդակներ։ Այդ երեւոյթը սկզբից այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, ամբողջ երկինքը բոցավառվում էր մի ընդարձակ հրդեհով, և աստղերը այրուելով, մէկ-մէկ ցած էին թափվում։ Բայց հրեղէն գնդակները բարձրանում էին ներքեւից և, օդի մէջ ծած է իր հեղինակութիւններուն մէջ և. քանի հատ, քանի հատ սարակէտ կայ Վոլթէրի գործերուն և որքա՞ն անգամ Օ ձայնաւորը կրկնուած է Տիտո-Ոլթէրի հատորներուն մէջ։

Ինչպէս կը տեսնաք կոր, իմ թուանամարներս թէ ամենատական են, թէ լուրջ և թէ քնարերգական։

Շնորհաւորեցի զիտուն սեղանակիցս և միեւնոյն բանը ըրին բոլոր հոն գտնուողները, եւ մեծ ոգեւորութեամբ սեղմեցինք իր երկու ձեռքերը։

—Ի մտաց, մէկ միլիոներորդ ձեռքի սեղմումս պիտի հանեմ։

Շատ մը complimentներ ընեցէս նոքը իրմէ բարեւուեցայ. վայրկեան մը եռքը սակայն զարմանալի զուգադիպութեամբ մը պանդոկին ճեմարանին դռան առջեւ նոբէն երրորդ հանդիպեցանք, երկուքս ալ միեւնոյն պէտքերն ունեցած։

Մերուկս, այդ միջոցին, ճանչցաւ զիս և հեղնօրէն բաւս.

—Ցիտունը երկու հարիւր տարի հաբիւրերորդ անգամն է այս։

Թարգմ. Գ. ԱԼԳԵՒԼԸ

բինակուած և վրան-բաց բաներ էին, թէև պայքար մղողները և դանուք գապանի կամ հրապարակաւ քաջալերողները այնպէս կարծեցին և դեռ կը կարծեն թէ ժողովրդեան ողջամիտ դասակարգը չի գիտեր թէ ինչ՞ը կ'անցնին կը դառնան։

Թոզունք սա հարցը թէ սուանց ա-խոյեանի ընտրելի չըլլար, դի վերջապէս Օսմ. Սահմանադրութեան ընտրական պայմանները չեն նմանիր սահմանադրական ուրիշ երկիրներու պայմաններուն, և անցնինք բուն ընտրելիներու խնդրոյն, արժանաւորութեան, փորձառութեան և կարողութեան տեսակէտներով։

Ըսենք նախ թէ երբ մենք, Հայերս, մեր երկու ընտրելիներուն անունները հրապարակաւ ծանուցանելու փութիկոտութիւնը ունեցանք, դեռ ոչ Թուրքերը, ոչ Յոյները և ոչ ալ Հրեաները իրենց ընտրելիներուն անունները հրատարակութեան տուին։ Մեր են անոնց ընտրելիներուն անունները. մի գուցէ վերջին պահուն անակնկալ մը առջեւ գտնուինք, ինչպէս որ Թատրգիւղիցիքս յանկարծակիի եկանք, երբ իմացանք թէ Դատրգիւղէն ընտրուելիք Բ. ատիճանի 22 ընտրողներուն ամէնքն ալ Թուրք են եղեր, և անոնց անուններուն ցանկն ալ արդէն սկսեր է ծաշնուիլ Ա. ատիճանի Թուրք ընտրողներուն միայն, որոնց թիւը 5500ի կը հասնի։ Մշկիին մէջ հաւաքուող ժողովին ներկայ գտնուողներէն շատեր չեն քաջուեր իսկ յայտարարելու. «Պիզ խրիսթիանլարա բէյ վերմէյիզ»։ Եւ երբ մայրաքաղաքին մէջ այսքան աչքառու և յանդուգն խորութիւն մը կ'ըլլայ, ոչ իսկ հայու մը կամ յոյնի մը անունը դնելու չափ վարիկատութիւն ցոյց տալու, գռնէ երեւոյթներ փրկելու համար, կըրնանք երեւակայել թէ գաւառներուն մէջ ինչ՞ը չեն ըլլար։ Բայց մենք մեր նիւթին դառնանք։

Թէ ո՞ըսիսի յատկութիւններով, ձիրքերով և հմտութիւններով պէտք է օժտուած ըլլայ ներփոխանակ մը, և թէ ինչ տեսակ բաներ պէտք է ակնկալուի իրմէ. և թէ իրմէ ակնկալուած ծառայութիւնները մատուցանելու համար պէտք եղած հմտութիւնը և փորձառութիւնը ունի՞։

Իպցամ իր անցեալ ուրբաթի թիւին մէջ կը պարզէ իր տեսութիւնները, և հարկ կը համարի մէկ առ մէկ մատնանշել թէ երեսփոխանէ մը պահանջուած կարողութիւնները և հմտութիւնները ու մանաւանդ փորձառութիւնները որո՞նք են։ Կ'ամփոփենք գանոնք հետեւեալ կերպով։

Երեսփոխան մը պէտք է ըլլայ քաղաքագէտ, օրէնսգէտ, պատմագէտ, ելմրտագէտ, տնտեսագէտ։ Պէտք է տեղեակ ըլլայ առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց գործերու, մաքսային, կրթական և զինուորական խնդիրներու, ընկերակցութեանց կազմակերպութիւններու, ըլլայ փորձառու և ունենայ բարոյական ուժ։

Արդարեւ վերոյիշեալ բոլոր կարողութիւնները և հմտութիւնները՝ երեսփոխանէ մը պահանջել կարելի չէ, գիտենք, դի վերջապէս այդչափ ընդարձակ և բազմակողմանի հմտութիւն մէկ անձի մը վրայ կեդրոնացուած տեսնել կարելի չենք նկատեր։ «Բայց», կը շարունակէ Իպցամ, «ընտրելի նշանակուած անձերուն ի՞նչ ըլլալը մեզ հետաքրքրեր է, հասկնանք անդամ մը»։ Եւ Թուրք թերթը կը գանդաղի Թուրք ընտրելիներու մասին ցոյց տուած խաթրէրէն, անհոգութիւնէն, անձնական հակառակութիւններէն եւայլն։

Առանց շատ խորերը մտնելու և առանց այլեւայլի ընդունինք որ Գ. Զօրբաշ օրուան մարդն է, և պէտք եղած պերճախօսութիւնը, արտասանելու կարողութիւնը ունի, և քիչ շատ քաղաքական ընկերային ու ազգային գործերու հմուտ և փորձառու է։

Դանք հիմա երկրորդ ընտրելիին, Պետրոս էֆ. Հալաճեանի։ Այս անձը, որչափ որ կրցինք ուսուցել, քսան մը տարի առաջ Բարիզի իրաւագիտական վարժարանէն վկայուած և յետոյ Պոլիս եկած է։ Իր ժամանումէն քիչ վերջը Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութեան մէջ պաշտօն կը ստանձնէ իբր իրաւագէտ-խորհրդականի օգնական, առանց ո՛և է մրցումի։ Այս կէտը այնչափ կարեւոր չէ, դի վերջապէս չենք կարծեր որ այդ տեսակ պաշտօնի մը համար Հանր. Պարտքի վարչութիւնը բոլորովին անկարող անձ մը կոչէ, թէեւ վստահաբար գիտենք թէ Պոլսոյ բոլոր վարչութեանց մէջ favoritismը շատ խորունկ և հաստատուն արմատ մը ունի։

Նախ արամբանելու կարողութեան, պերճախօսութեան մասին գեռ ո՛և է ցայտուն ապացոյց մը չտեսանք Հալաճեան Պետրոս էֆէնտիին, բայց ի այն միակ հրապարակախօսութենէն որ նախապէս պատրաստուած գրութիւն մըն էր։

Երկրորդ՝ որո՞նք են իր ունեցած փորձառութիւնները և հմտութիւնները՝ քաղաքական, ընկերային և ազգային խնդիրներու մասին։ Մինչեւ այսօր «Պետրոս Հալաճեան» ստորագրութեան տակ երկու տող բան չենք կարդացած, ոչ ալ իմացած կամ տեսած նեղ ազգային, ընկերային կամ քաղաքական շրջանակներու մէջ իր ո՛և է մէկ գործունէութիւնը, կամ աշխատակցութիւնը, և կամ իր մէկ արդիւնաւոր գործը։ Եթէ Հանր. Պարտքի վարչութեան մէջ երկու տարուան պաշտօնավարութիւն մը յանկարծ իբրեւ ներփոխանութեան առաջնորդելու բաւարար յատկութիւն մը կ'ենթադրէ, այն ատեն ո՞վ կ'ըսէ թէ ընտրելիի սով ունէր։ Հալաճեան էֆ. թող խօսի հրապարակաւ, և ապացոյցներով, և ըսէ թէ որո՞նք եղած են իր փորձառութիւնները, և թէ ինչ գործունէութիւն ունեցած է քաղաքական և ազգային շրջանակներու մէջ, և թէ վերջապէս որո՞նք են իր ազգին կամ երկրին մատուցած նշանաւոր ծառայութիւնները։

Եւ ընտրական այս պայքարներուն, անհարկի անձնական ազդեցութիւններուն կը զոհուին կարող, փորձառու և հմուտ անձեր, որպիսիք են Նարատունկեան, Շահնազար, Պէկեան, Վ. Մանուկեան (Իզմիրի մէջ իր մասին գրուածը չկարդուեցաւ. թէ Իզմէթի կալուածներուն փոխանորդն է հոս) և Զարդարեան(*), զոհ միակ պատճառաւ որ ողջմտութենէ աւելի անձնական ազդեցութիւններու տակ կը մղուին այդ պայքարները, ասանկ անկեղծ և անչահախնդիր ոգւով մը կատարուելու էին։ Հալաճեան իր ընտրելիութիւնը կը պարտի եղեր Գ. Զօրբաշի ազդեցութեան. եթէ իրաւ է ասիկա, այժմէն իսկ կը համաձայնինք ըսել իրեն որ եթէ անձնական բարկամութիւններու պիտի զոհէ երկրին շահերը, շատ մեծ բաներ չենք ապասեր իրմէ Օսմ. Խորհրդարանին մէջ։ Իր բարեկամները սիրելը և յարգելը պէտք մըն է. բայց հայրենիքի մը, ազգի մը շահերը յարգել և պաշտպանել մեծագոյն պարտք մըն է. վերջին պահուն հապճեպով ու փոքրամասնութեամբ միայն կատարուած ընտրութիւն մը ո և է կերպով չանդրադառնար։

Կատարելապէս համամիտ եմ Գ. Զօրբաշին իբր այժ մը նկատելուն, բայց եթէ իր այդ այժը չգործածէ այնպէս և այն նպատակաւ ինչպէս որ պարտ, բրնաս չեմ քաշուիր այժմէն կրկնելու Քամար-Քաթիպեանի սա խօսքը. «բայց եթէ այժէդ չան չունի Ադդդ, թէկել եմ քուալ, այժիդ ալ վրան»։ Զօրբաշի կ'ինայ ուրեմն, Օսմ. Խորհրդարանին մէջ բաղմելէ վերջ, ապացուցանել թէ մենք չէ թէ թքնենք իր այժին վրայ, այլ պէտք է պաշտենք զայն։ Նոյն բանը կրնանք ըսել նաև անխտիր բոլոր երեսփոխաններուն համար ալ։

Սակայն Հալաճեան Պետրոս էֆ. փրնտրելիութիւնը վերեւ բացատրած պատճառներուն ընդունելի չի կրնար նկատուիլ. ցորչափ իր ասոցիանները չհրաժարին ընտրելիութենէ, և ցորչափ սեխպղալար ընդհ. ժողով մը չգումարուի ասոյեան ընտրելիներուն համակիր և անոնց միոյն ընտրելիութիւնը յաջողցնելու անկեղծ փափաքը ունեցող ազգասէր և հայրենասէրներու կողմէ, որոնց թիւը պատկառելի գումարմի մը կընայ հասնիլ։

Ինքզինքին կասարեալ գործակցութիւնը ունեցող անձ մը, արդէն ինքնին տեղի կուտայ իրմէ աւելի փորձառու, իրմէ աւելի հմուտ ուրիշ անձէ մը, մանաւանդ երբ խնդիրը հայրենիքի մը Ազգի մը դասը պաշտպանելու վրայ է, և ոչ թէ Բլիսի մը, կամ ընկերակցութեան մը անդամակցութեան։

«Երկրին օգտին համար բրած մեր այս խօսքերով, ինքսպահ ոչ զրգ վշտացուցած ենք», բսած էր Իպցամ իր տեսութիւններ պարզելէ վերջ։ Նոյն խօսքը կը կը կրկնեմ ես ալ։

ՊԵՏՐՈՍ ՀԱԼԱՄԱՐՅԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ՖՈՆ ՊԻԼՈՎ ԻՇԽԱՆԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գերմանիոյ Խորհրդարանին երեքշաբթի օրուան նիստը խիստ կարեւոր եղաւ, ինչպէս կը զուշակուէր հեռագրական լուրերէն։ Հինգ կուսակցապետներու կողմէ հինգ հարցապնդումներ եղած էին Վիլհէլմ կայսեր յայտարարութեանցը մասին՝ Տէյլի Թէլեկրաֆի մէջ հրատարակուած։ Հարցապնդողները խօսելով տարբերին իրենց հարցապնդումները։ Ամէնքն ալ միեւնոյն «թէզ»ը կը պաշտպանէին։ Կառավարական կուսակցութեան պատասխանողները ընկերվարականներէն աւելի չափաւորութեամբ խօսեցան, սակայն ազատօրէն և ազդու կերպով իրենց կարծիքը յայտնեցին կայսեր վերոդրեալ յայտարարութեանց մասին, բողոքելով առանց անձնշդութեանը դէմ, մանաւանդ Վիլհէլմ Բ.ի այն խօսքին համար թէ Գերմանիոյ մեծամասնութիւնը թշնամի եղած ըլլայ Անգլիոյ։ Առանձնաներները պահանջեցին որ կայսեր անձնական քաղաքականութիւնը արտաքին գործերու մէջ վերջ գտնէ։ Պահանջեցին նախարարապետէն՝ ապահովել Խորհրդարանը՝ թէ այդ տեսակ բաներ այլ եւս պիտի չկրկնուին և այդ մասին երաշխաւորութիւն մը տայ։ Գրեթէ բոլոր առնչախօսները ըսին թէ բարեբախտաբար այդ յայտարարութիւնները հրատարակուեցան. արդեօք կայսրը օտար անձնաւորութեանց ո՞րքան յայտարարութիւններ ըրած է որոնք գաղտնի կը մնան, և որոնք օտար կառավարութեանց ծանօթ են և անոնց դիւանները մէջ պահուած։ Ցոն Պիլլով իշխանը, թեւերը խաչաձեւ և իր աջեւ նայելով, կարծես թէ մոռցած է որ իր շուրջը բուռն յուզում մը կը տիրէ, անայլայլ կ'ունկնդրէ տեսնելասխօսներուն. դէմքը որ և է յուզում չի յայտներ։ Վերջապէս նախարարապետը, առանց բեմը ելլելու, իր նստած տեղէն, խրաքանչիւր բառ ծանր ծանր կ'արտաբերէ. ձայնի ելեւէջ չունենար. ինքզինքին տէրն է։ Կը բացատրէ կայսեր հրատարակուած տեսակցութիւնը. կը մեղմացնէ անոր նշանակութիւնը. կ'աշխատի բարեփոխել այն մասը թէ Գերմանիոյ մեծամասնութիւնը թշնամի է Անգլիոյ։ Ցիրտասպի և ընդհանուր կերպով Մարքի մասին ակնարկութիւն չըներ, ոչ ալ Քաղաքանքի խնդրոյն։ Ցոն Պիլլով իշխանը կ'ըսէ թէ հոգածու պիտի ըլլայ իր խօսքերուն օտար երկիրներու մէջ առաջ բերելիք տպաւորութեանը համար և թէ չուզեր անմեղսատ նոր բաներ աւելցնել Տէյլի Թէլեկրաֆի վերջին հրատարակութեան պատճառած դիւանները վրայ։ Տարակոյս կը յայտնէ թէ կայսեր յայտարարութիւնները ցէդութեամբ հրատարակուած չըլլան։ Պէյրներու պատերազմին վերաբերեալ խնդրոյն համար ֆոն Պիլլով իշխանը կ'ըսէ թէ այդ պատերազմին համար բնաւ ռազմական ծրագիր չէ պատրաստուած, այլ միայն ապահովոյթ, ինչ որ սովորութիւն է մեծ ու փոքր բոլոր պատերազմներու համար, տեղեկագիրներ մատուցած է կայսեր։ Նախարարապետը յարեց թէ Գերմանիա բնաւ երկրորդի քաղաքականութեան մը չէ հետեւած Պոէր-

(*) Կ'ապահենք և կը ջանանք որ յիշուած այս անձերը գեռ չի հրատարիր ընտրելիութենէ և մինչեւ վերջին պայքարը մղեն. վստահ ըլլան որ մեծամասնութիւնը իրենց կողմն է։

դի խնդիրը, որ այս օրերս կէս մը լթուած վիճակի մէջ էր, նորէն ոգեւորուած է Լոնտոնի դաշինքին կողմէ. Բեկերսպուրիի դաշինքին տրուած այն ապահովութեան վրայ թէ ռուս կառավարութեան օրինաւոր բաղձանքներուն ոյժ պիտի տայ։

—Սոֆիայէն կը հեռագրեն Բարիզի թերթերուն թէ Պուլկարներուն ջղագրգռութիւն պատճառած է այն լուրը, որուն համաձայն, Օսմ. կառավարութիւնը արգելաթարուած թնդանօթներ զրկած է պուլկարական սահմանագլուխը։ Խնդիրը նոյն իսկ արձագանգ գտած է Սոպրանիէնի մէջ։ Տէմօքրատ կուսակցութեան պետը սա յայտարարութիւնը ըրեր է.— «Եթէ Թուրքիա մեր արժանապատուութեանը վնասող առաջարկութիւններ ընէ, պէտք չէ մոռնանք որ 400,000 սուրիներ պատրաստ կան։»

—Բեկերսպուրիի մէջ կ'ըսուի թէ դեսպանասրուրդը Հռոմի մէջ պիտի գումարուի փետրուարի վերջերը։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնի օսմ. դեսպան Ռիֆաթ փաշա ալ, լորտ քաղաքապետին կողմէ որուած հացկերոյթին ներկայ գտնուելով, սա բանախօսութիւնը արտասաներ է.— «Մեր մասին ցոյց տրուած բարեկամութեան և եղած մեծարանքներուն համար շնորհակալութիւն կը յայտնեմ թէ՛ իմ և թէ պաշտօնակիցներուս անունովը։ Պատիւ ունիմ ներկայ գտնուելու աչխարհի գործունէութեան կեդրոնը կազմող այս նշանաւոր քաղաքին սոյն գումարմանը։ Անուրանալի է Անգլիոյ այն կարեւոր մասնորդութիւնը, զոր բոլոր աչխարհի հետ իր ունեցած յարաբերութիւններով, կ'ընէ խաղաղութեան պահպանմանը համար։ Միամի հանելի պարտականութիւն մը կատարած կ'ըլլամ, ծանուցանելով որ Անգլիայ կառավարութեան և Անգլիացիներուն կողմէ Թուրքիոյ և անոր նոր կառավարութեան նկատմամբ ցոյց տրուած համակրութիւնը, մեծ ուրախութեամբ կ'ընդունի Թուրքիա։ Անգլիոյ կողմէ ցոյց տրուած այս համակրութիւնը նոր մէկ ապացոյցն է երկու տէրութեանց միջեւ լի վաղուց անտի տիրող լուրջ բարեկամութեան։ Վստահ եմ որ իմ այս յայտարարութիւններովս թարգման կը հանդիսանամ հայրենակիցներուս իսկական զգացումներուն։» Օսմ. դեսպանին այս յայտարարութիւնը ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ։

ՇԷՅԽ-ԻԼ-ԻՍԼԱՄ ԷՖ.ԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ցունական լրագիրները կ'ըսեն թէ Գէնէրի պատրիարքարանին տրուած տեղեկագիրի մը համաձայն, Պէշիքթաշի դէպքէն ետքը Շէյխ-իլ-Իսլամ էֆ.ին կողմէ մէկ քանի անձերու սա յայտարարութիւնը եղած է.— «Պէտք է խոստովանինք թէ մեր ժողովրդը տակաւին քաղաքակրթութեան նախնական չրջանին մէջ կը գտնուի։ Պետական պաշտօնատարներն ալ դեռ չեն ըմբռնած իրենց պարտականութիւնները։ Վայրագօրէն սպանուած Թուրքերի, եթէ մեծ ոճրի մը հեղինակն ալ եղած ըլլար, անոր պատժին սահմանումը կառավարութենն կը պատկանի։ Թոսորին սպանողները ազօրէն ընթացքի մէջ դնուեցան։ Ոմանք ուզեցին անոնց այդ ընթացքը վերագրել կրօնական զգացումներու գրգռուելուն. այդ գաղափարն ալ ազիտութեան արդիւնք է. «Կրօնական զգացում» խօսքին տակ ծածկուած տգիտութեան տարբերը կրօնապէս անընդունելի է։ Ատանա, Թոսորիի արարքը իսլամութեան դէմ ըռնաբարում մը նկատելով, ուզեր են իսլամ կնոջ մը պատիւը պաշտպանել, մինչդեռ Բուրանը անհաւատ չի նկատեր սուրբ գրոց հաւատացողները։ Բուրանին մէջ անհաւատ կոչուողները կռապաշտներն են, մինչդեռ սուրբ գրոց հաւատացողներուն ընդհանրապէս սէր կը պարտինք։ Այդ պարագային մէջ ժողովուրդը տգիտութեամբ Շէրիի հակառակ գործած է։ Թէ՛ մեր և թէ մեր բոլոր հայրենակիցներուն վիճակը այս է, մինչդեռ մեր տէրութեան շահը կը պահանջէ որ այսօր ամէնքս ալ մէկ սիրտ ու մէկ հոգի ըլլանք։ Առաջին անգամը չէ որ կը յայտնեմ թէ այս է անձնական կարծիքս։ Այս պարագային մէջ կառավարութիւնը պէտք է պատիժներ սահմանէ անոնց համար որոնք պետութեան գործերուն կը միջամտեն։»

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

Իզմիրի մէջ ընտրութեանց առթիւ կատարուած ցոյցերու մասին սա հեռագիրները ստացուած են.

Իզմիր, 31 հոկտ.— Իզմիրի երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ տեղի ունեցած անհամաձայնութեանց հետեւանքով, Յոյները եկեղեցիներուն մէջ հաւաքուեցան, սակայն եղած ազդու յորդորներու վրայ ցրուեցան։ Հաւանական կը նկատուի որ նորէն ցոյցեր տեղի ունենան, եթէ Յոյներէն երկու երեսփոխան ընտրել կարելի չըլլայ։

Իզմիր, 1 նոյեմ.— Յոյներէն երկրորդ երեսփոխան մը չընտրուելուն համար երկու-երեք հազար հոգի, մեծ մասամբ հելլենացի, դիմեալ վիճակի մէջ ցոյցեր կատարեցին. յետոյ հաւաքուեցան մետրոպոլտարանի եկեղեցիին մէջ։ Տեղական կառավարութիւնը կ'աշխատի զանոնք յորդորելու և անդորրութիւնը վերահաստատելու։ Կ'ըսուի թէ եկեղեցին զինուորական պահպանութեան տակ պիտի առնուի։

Իզմիր (գիշերը ուշ ատեն).—Յոյները, ընտրութեանց ամբողջանալուն չսպասելով, երեկ իրիկունքէ ի վեր Այիվոթիի եկեղեցին հաւաքուեցան և կարգ մը ցոյցեր կատարեցին, սակայն տեղական կառավարութեան կողմէ զրկուած օտար յարաբերութեանց տեսուչ Ցուատ պէյի յորդորներովը և ձեռք առնուած միջոցներով առանց դէպքի ցրուեցան։ Անդորրութիւնը կատարեալ է։ Հիմա մեր երեսփոխաններն են երեք իսլամ, երկու յոյն և մէկ հրեայ։ Յոյները բանախօսութիւններով չնորհակալութիւն յայտնեցին Օսմ. Կառավարութեան ցոյց տուած արդարութեան համար։ Ասոր հակառակ ղարերը հերքեցէք։»

ՕՍՄ. ՏԱՐՐԵՐՈՒՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Թանին այս խորագրով յօդուածի մը մէջ կը հերքէ յոյն լրագիրներուն կողմէ Եփեսասրդ Թուրքերուն վերագրուած այն նպատակը թէ օսմ. բոլոր տարրերը միացնելով կ'ուզեն թրքացնել։ Թանին կը յայտարարէ թէ այդ տեսակ գաղափար մը բնաւ չկայ, վասն զի ներկայ քսաներորդ դարուն մէջ բոլորովին անկարելի է, ինչ որ արդէն պատմութիւնն ալ ցոյց կուտայ։ Թանին կը յարէ թէ մինչեւ հիմա տեսնուած քաղաքական ծրագիրներուն մէջ կարդ մը բաղձանքներ կան, որոնք օսմանցիութիւնը մէկ քանի կտորներու բաժնելու հաւասար են։ Օրինակի համար կը պահանջուի որ ամէն ոք իր լեզուովը դիմում ընէ պետական պաշտօնարաններուն։ այդ պարագան անկարելի է. տիրող ազգի խնդիրը հոս ալ ինքզինքը կը զգացնէ, կ'ըսէ Թանին. այս տեսութիւնը թուրք և իսլամ է, հետեւաբար պաշտօնական լեզուն թուրքերէն է, որով Պետութեան հետ գործ ունենալիք Հայերը, Յոյները, Պուլկարները եւն. պէտք է թուրքերէն գիտնան։ Ասպակեղրոնացման խնդրոյն գալով, որ Հայոց, Յունաց և Պուլկարաց ծրագիրներէն կ'երեւայ, Թանին այդ պարագան ալ չընդունիր, վասն զի ասպակեղրոնացումը եթէ գործադրուի Սաքրզ, Միամիլի և ուրիշ այդ կարգի կղզիներ միայն Յոյներուն ձեռքը պիտի մնան. այն ատեն ո՞վ պիտի ապահովէ թէ ատոնք Կրեաէի պիտի չմնանին։ Ատոնք հելլենական ազդեցութեան հենթարկուելով, հասուն պտղներու պէս հեռդեհեռ Յունաստանի ձեռքին մէջ իյնալու համար առիթի պիտի սպասուի։ Թանին կը յարէ թէ տիրող ազգ բսելով պէտք չէ հասկնալ թէ Հայերը, Յոյները, Պուլկարները և Հրեաները իրենց քաղաքական իրաւունքներէն պիտի զրկուին։ Սահմանադրական վարչութիւնը հաւասարութեամբ ու արդարութեամբ միայն կրնայ գործադրուիլ։ Պէտք է տիրող ազգին նշանակութիւնը այն ըլլայ որ տէրութեան կազմութեան նպատակին վերաբերեալ կարգ մը բարձր շահերու մէջ թրքութիւնը և իսլամութիւնը պիտի պահպանուին։ Բնակչութեանց թիւերն ալ արդէն ցոյց կուտան թէ մեծամասնութիւնը իսլամները կը կազմեն, որով տիրող ազգութիւնը մեծամասնութեան բաղձանքէն պիտի բաղկանայ։ Թանին, ինչպէս անցեալ օրուան յօդուածին մէջ, այս անգամ ալ ոչ-իսլամ տարրը կը յորդորէ որ օսմանցիութենէ դուրս բաղձանք մը չունենայ և միայն իբրեւ օսմանցի ուշիատի հաւասարութեան զարգացմանը. պէտք է այդ գաղափարները տարածելու համար գրքիւներ ու հաւաքումներ կազմել և հրապարակախօսութիւններ ընել։

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տիարպէքիրէն կը հեռագրեն թէ Սիլվանի մէջ պատահած դէպքերը քննելու համար զրկուած քննիչ մարմինը հեռագրեր է որ ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ տեղւոյն երեւելիներուն և ժողովրդեան զանազան դասակարգերուն մէջեւ համաձայնութիւն և բարեկամութիւն գոյացեր է։

—Վանայ նոր կուսակալ Ֆէրիա փաշա ուրբաթ օրը նահանգին կեդրոնը ժամանելով, պաշտօնին ձեռնարկեր է։

—Եսկի Էսիրնեհ լրագիրը կ'ըսէ թէ զինուորները լացօթեայ կը բնակին։ Ամբարանոցները հագուստ չեն կրնար տալ, ուստի պէտք է օգնութիւն հասցնել անոնց։

—Նրեռնոդատ ատեանը նորէն պիտի զբաղի Բէյօր Ալիի ու Իսմայիլ Հադրքի դատովը, որոնց մասին նախապէս տրուած վճիռը բեկանած է Վճռաբեկ Ատեանը։

—Քանի անգամ ծանուցուեցաւ թէ Սուլթան Մուրատ Ե.ի համար եղմտական գանձէն յատկացուած գումարը թէեւ կայ. անձնական գանձուն կողմէ առնուած է, սակայն անոր չէ տրուած և թէ այդ գումարին ամբողջութիւնը կը հասնի 400,000 ոսկիի։ Եհեի Կազդա կ'ըսէ թէ Սուլթան Մուրատ Ե.ի 93 օր տեւող կայսրութեան տարեկան գումարներն ալ, ամսական 50,000 ոսկիէն, դարձեալ կայս. անձնական գանձուն կողմէ առնուեր են, պարտքերը վճարելու պայմանով, բայց այդ պարտքերէն վճարում չէ կատարուած։

—Մէջքէէն հինգշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ մէկ քանի կարճամիտներ նոյն օրը զէնքով յարձակեր են պանդոկներուն վրայ. զինուորներն ալ զէնքով պատասխանելու հարկադրուեր են, որով զինուորներէն երկու և յարձակողներէն ալ երկու հոգի մեռեր են։ Քրնութիւն կը կատարուի յարձակման շարժառիթին համար։ Անդորրութիւնը պահպանելու նպատակով միջոցներ ձեռք առնուած են։ Վերջին լուրի մը նայելով, անդորրութիւնը վերահաստատուեր է։

—Թուրք լրագիրները, Բ. Զօրաբաժնին հրամանատար Շէվքէդ փաշայի պաշտօնանկութեանը առթիւ, կ'ըսեն թէ Եըլտըզի ամբաշէն վաշտին և աշխատանոցի զինուորներուն մէջեւ տիրող յուզումը արդիւնք է Շէվքէթ փաշայի թեւադրութեանց։

—Պարսկական հպատակ Պ. Շիրազի, որ երեք տարի առաջ Կ. Պոլիս եկած ատեն Նէֆիպ Մէշէմանի կողմէ բանտարկի տրուած և ընդհանուր ներման առթիւ ազատուած էր, Պարսից դեսպանատան միջոցաւ տասը հազար ոսկիի սնանդ հատուցում կը պահանջէ։

—Ռոպէրդ Քոլէճի տնօրէնին և բարձրագոյն դասարանին ուսանողներուն մէջեւ տիրող անհամաձայնութեան հետեւանքով, բոլոր ուսանողները վարժարանէն հեռացեր են։

—Թանին երկրորդ հաշիւ մը կը հրատարակէ Թուրքիոյ ժողովուրդներու թիւին համար, որ հաստատուած է վերջին ընտրութիւններէն։ Այդ հաշուով՝ Յոյներուն թիւն է 2,822,773 (1,484,726 այր և 1,338,011 կին)։ Հայերունը՝ 1,050,513 (556,824 այր և 493,689 կին)։ Յոյն կաթոլիկ՝ 60,597 և Հայ կաթոլիկ՝ 90,050։ Այդ հաշուոյն նայելով, Յոյները 28-30 երեսփոխան ունենալու են։

—Ալ գլխոյ ու Իսալիոյ դեսպանները, ուրբաթ օրը, Վեհ. Սուլթանին ներկայանալով, իրենց վերնախորհուրդին ծնունդեան տարեդարձին առթիւ եղած շնորհաւորութիւնները հաստատելու համար շնորհակալութիւն մատուցին։

—Մուչէն՝ տեղւոյն երեւելիներէն կրօնաւոր Հասան էֆ. և Հաճի Տերվիշ, Հաճի Մուսա, Ճաֆէր Էյուպ և Հաճի Այի էֆ.ները հոկտ. 29 թուականա հեռագիր մը ուղղելով Իպցամի, կը հերքեն այն լուրերը թէ ոճրագործութիւններ և հարբստահարութիւններ տեղի կ'ունենան։ Հեռագիրը կը յարէ թէ Համիտիէ հեծելազունդերու հրամանատարները և միւս սչիրէթներու հետզհետէ կը ձերբակալեն ամէնէն մեծ ոճրագործները, որոնք կը բանտարկուին։ Մինչեւ Պայազիտի, Պիթլիսի ու Վանայ սահմանները առանց զէնքի երթեւեկող ճիվաղներուն քիթը անգամ չարիներ։ Հեռագիրը ստորագրողները կ'ըսեն թէ տրուած անսպասա տեղեկութիւնները հոն գտնուող մէկ քանի օտարներու թերատրութեանց արդիւնք են։ Նաեւ կ'առաջարկէ քննիչ մարմին մը զրկել ճշմարտութիւնը երեւան հանելու համար, ծախքը անիրաւ կողմին պատկանելու պայմանով։

—Ագգային պանքան, որուն կազմութիւնը արդէն ծանուցինք, որոշած է կալուածական օսմ. պանքա մըն ալ հաստատել։

—Իպցամ կը հերքէ Վիեննայի թերթերուն այն լուրը թէ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա Երեսի. ժողովին զումարումէն առաջ մտադիր եղած ըլլայ հրաժարիլ։

—Պատերազմական նախարարութիւնը որոշեց որ ցամաքային ու ծովային զինուորները երբ արձակուրդ ստանան, յետնապետի մը կամ տասնապետի մը հաւաքաբար դուրս ելլեն և այնպէս վերադառնան, որպէս զի անպատշաճ ընթացքներու մէջ չգտնուին։

—Երկրագործական ընկերութիւն մը կազմուեցաւ ձեռնհաս անձերէ, որոնք վարչական Խորհուրդ մը ընտրեցին։ Այդ մարմինը յիշատակագիր մը մատոյց Բ. Դրան՝ նահանգաց երկրագործներուն հարկ եղած աջակցութիւնը ընծայելու, որպէս զի սերմի յատուկ արմտիքները տրուին, յառաջիկայ տարուան համար նեղութիւն չքաշուելու նպատակով։

—Վիեննայի քաղաքական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Անգլիա ծանուցեր է Ռուսիոյ որ Ատրպատականի մէջ այն ատեն միայն կրնայ նպաստաւորուիլ, երբ եւ կենայ իր մարտանաւերը ազատօրէն նեղուցներէն անցնելու գաղափարէն։

—Շերքէթի Խայրիէի վարչութիւնը, իր դէմ եղած դիտողութիւններու պատասխանելով, գրած է Իպցամի թէ 59 և 60 թիւ չոգենաւերուն նման վեց չոգենաւեր չկրնայ պիտի տայ Անգլիոյ մէջ, փետրուարէն առաջ երթեւեկութեան գիծերու զեղչին համար որոշում մը պիտի տրուի, կամուրջին և երկու եզերքի նաւամատոյցներուն մէջեւ հեռաձայն պիտի կատարուի՝ նաւային արկածի, մշուշի և ձիւնի փոթորիկի ատեն երթեւեկութեանց անկանոնութեան առաջքը առնելու համար։ Կամուրջին վրայի սպասման սրահները պիտի ընդարձակուին։ Ցանկաժողով մը կազմած է չոգենաւային երթեւեկութեանց համար իւրաքանչիւր եղանակի յատուկ տարեկան ժամանակացոյց մը պատրաստելու պաշտօնով։ Երեսի. ժողովին նիստերը եթէ գիշերը ուշ ատեն չարունակեն, այդ ժամերուն կամուրջէն չոգենաւեր ճամբայ պիտի ելլեն դէպ ի Վոսֆորի զանազան կողմերը։

—Պէշիքթաշի ոճրին հեղինակներէն Ֆիբրա Ահմէտ, որ փախած էր, և որ Պէտրիէն ամէնէն առաջ քաշելով մեռցնել ուզողներէն մէկն է, ձերբակալուելով ոստիկանութեան դուռը զրկուեցաւ։

—Թաղապետական Զ. շրջանակին առաջին ընտրողներու ցուցակները այս իրիկուն պիտի վերցուին և յառաջիկայ ուրբաթ երկրորդ ընտրողներու ընտրութեանը պիտի ձեռնարկուի։ Դիտողութիւնները այս իրիկունէ ետքը պիտի չընդունուին։

—Արաբկիրի մէջ Արկավանը անուն անձ մը Հայոց մը հետ կռուելով սպառնալիքներ ըրեր է. ձերբակալուելու պատճառն փախեր է. հրաման տրուեր է թէ՛ ատոր և թէ անոր փախստական պատճառ եղողները օրէնքին տրամադրութեանը ենթարկելու. նաեւ քննիչ մը զրկուեր է՝ գայլագամին և ոստանց միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնները քննելու համար։

—Մեծ-Եպարքոսը հրամայեց ներքին գործոց նախարարութեան՝ տեղեկութեան դիւան մը կազմելով լրագրական ներկայացուցիչներուն տեղեկութիւններ հաղորդել։

—Շարաթ իրիկուն ժամ 11½.ին հրդեհ ծագեցաւ Պոլսոյ Ցաթին թաղը Պետական Խորհուրդին անդամ Մուխթար պէյի ապարանքէն, որ ամբողջովին այրեցաւ։

— Անատոլուի երկաթուղիին 43րդ չաթեանն հասցեթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի սապէս է.— Հայտար Փաշա-Էսկիսիր գիծ (578 քիլոմեթր) 13,228 ֆր. անցեալ տարիէն 2,049 աւելի և միւս չաթեներէն ալ 2,634 պակաս։ Խսկիշէհիր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեթր) 7,415, անցեալ տարիէն 2,823 պակաս և միւս չաթեներէն ալ 1,563 պակաս։

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ 1909 ՏԱՐԻՈՅ

Ս. Փ. Սղդ. Հիւանդանոցի սեպհական 1909 տարւոյ պարզ օրացոյցը հրապարակ եղած է մաքուր տպագրութեամբ և կը վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով։

Գին 1 դահեկան

ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՍՕՖԻՍ., 13 Նոյեմբ.—Կ. Պոլիս գաղնուոր պուլկար պատուիրակներուն կողմէ ղրկուած վերջին տեղեկագիրները այնքան անպատշաճ են որ պուլկար պաշտօնական շրջանակներուն մէջ արդէն իսկ հանանական կը գտնեն բանակցութեանց խզումը։ Հետեւաբար կառավարական շրջանակներու մէջ կը դիտուի որ պատերազմական եւանդը պիտի վերսկսի, որ ի յայտ եկաւ գահնամարի ի պատասխան տրուելիք ուղերձին վրայ վիճաբանութիւն կատարուած ատեն խօսուած ճառերուն մէջ։ Բանախօսներէն երկուքը, երեւելի ռամկավարականներ, պախարակեցին պուլկար կառավարութեան մինչեւ հիմա ցոյց տուած խաղաղասիրական ընթացքը, և նկատի առնելով կացութեան ծանրակշիռ հանգամանքը, հրաւիրեցին զայն թագաւորէն անկախ կերպով և առանց անոր մէջամտութեան որոշումներ տալ։ Վաղը նախարարները պիտի պարզեն կացութիւնը։

—Կառավարութիւնը իբր փոքրամաշտ անուանուեց ճարտարագէտ Նօրֆոֆը՝ Պուլկարիոյ պետական երկաթուղիին ատենապետը, և Պ. Պօչքօֆը՝ իրաւագէտ-իսորհրդական հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, Բուլգէրի երկաթուղիի հաշիւները քննելու համար Կ. Պոլիս կատարուած բանակցութեանց մէջ։

ՌԱՐԻԶ. — Բէքթէնէն մէկ քանի լրագիրներու հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Զինու կայսրը մեռեր է։ Արտաքին գործոց պաշտօնատունը ոչ և է հեռագիր չէ հասած այդ մասին։

ՆԻՒ-ՅՈՐՔ. — Բէքթէնէն քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ. «Կայս. հրամանագիր մը հրատարակուած է, որով Զինու խնամակալ կը նշանակուի Զուն իշխանը։ Այս վերջինը եղբայրն է կայսեր, որ ինչպէս յայտնի է, ծանրապէս հիւանդ է։ Զուն իշխանին որդին գահաժառանգ անուանուած է։» Նոյն հեռագրին նայելով, Զինու մայր-կայսրուհին ալ հոգեվարք է։

ՊՈԼԻՆ.—Ազգայնական-ազատական երեսփոխան Պ. Հալպրէթի, այսօր, Բայխրսթաթին ներկայացուց առաջարկ մը՝ Սահմանադրութեան վերաքննութեան մասին, պահանջելով որ նախարարապետը Ռայխսթակին առջեւ կատարեալ պատասխանատուութիւն ունենայ կայսեր քաղաքական գործերուն համար։ Այդ առաջարկը կը թուի թէ մեծամասնութեամբ պիտի քուէարկուի։ Գոն Պիւլով իշխանին կացութիւնը անստոյգ կ'երեւայ, իր բանախօսութեան մէկ քանի մասերը կայսեր հանութեան արժանացած չըլլալուն համար։

ԲԵՌԼԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Պառլրագմական նախարարը գաղտնի օրինագիծ մը ներկայացուց Տումայէն, պատերազմական պարէնաւորումը լրացնելու համար։ Ծովային նախարարն ալ իր կողմէ օրինագիծ մը առաջարկեց, Պալթիկի նաւատորմին անմիջական պէտքերուն համար։ Պատերազմական նախարարն ալ 16 միլիոն ռուպլիի վարկ մը խնդրեց, սպաներու թոշակները աւելցնելու համար։

ԳԱՒՐԻԼԱ.—Երկկ թէհրանի Ամի-Իւ-Տէվլէի բանակցողը հասան 300 զինուոր՝ վեց թնդանօթներով։

ՌԱՐԻԶ. — Նախագահ Ռուզվէլտ, հանքային արկածին առթիւ, հեռագիր մը ուղղած է Վիլհէլմ կայսեր, սրտագին և անկեղծ ցաւակցութիւն յայտնելով, Գերմանիան հորուանջող սուգին առթիւ։ Պ. Բիչոն ալ ցաւակցական այցելութիւն տուաւ Բարլի գերման դեսպան Բատոլին իշխանին։ Հանքային արկածին զոհերուն թիւը 360ի կը հասնի, առանց հաշուելու 27 վիրաւորներ, որոնք հիւանդանոց փոխադրուած են։ Ազատելու գործողութիւնները ընդհատուած են։ Անկարելի է նախատեսել թէ ե՞րբ կարելի պիտի ըլլայ դիակները դուրս հանել։ Զոհերուն բնտանիքներուն ի նպաստ կատարուած հանգանակութիւնը 24,000 մարքի հասաւ։

ՀՈՒՈՒ.—Փրանց-Եոզէֆ կայսրը, պատգամաւորութեան մը միջոցաւ ինքնագիր նամակ մը և ոսկեմանեակաւոր ոսկիէ խաչ մը յղաց Պապին, իր յոբելեանին առթիւ։

ՊՈՐԼԻՆ., 14 Նոյեմբ. — Զօրավար Գոն տեր Գոլց, երէկ, Ասիական Գերմանի Ընկերութեան առջեւ խօսելով Թուրքիոյ ներկայ դրութեան մասին, ըսաւ.—«Պէտք է մենք այն բացարձակ բռնապետութեան սկիզբը երթայ, որ տասալեցաւ։ 1877-78ի ռուսեւթուրքական պատերազմին հետեւանքով առաջ եկած ընդհանուր անկարգութիւնը աչքի առջեւ ունենալով, բացարձակապէս անհրաժեշտ էր որ կառավարութեան ղեկը ամուր ձեռքի մը մէջ գտնուէր։ Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ. գիտցաւ հաստատել անձնական լիակատար իշխանութիւն մը, որուն նմանը գոյութիւն ունեցած չէր երբեք իր նախորդներէն և ոչ մէկուն օրով։ Բայց հակառակ իր կամքին, լրտեսական գրութիւն մը տարածուեցաւ ամբողջ կայսրութեան մէջ, իսկա անպարոյացուցիչ տրիւնք մը առաջ բերելով։ Այն որ կ'ուզէր բան մը ըլլայ, կը ջանար այս կամ այն կերպով աչքը մըտնել անոց որ կը վայելէին վեհապետին վստահութիւնը։ Ատկէ առաջ եկաւ կողմնակալութիւնը՝ իր բովանդակ կաշառակերութեամբ։ Սակայն Թուրքիոյ կայսրութեան և ժողովուրդին փրկութիւնը 25 տարի է ի վեր սկսած էր։ Սուլթան Ապտիւլ Համիտ մեծ թիւով զրաբոցներ հաստատած ըլլալով, կրթութեան ծաւալման համար մեծ գործ տեսած է. ատկէ առաջ եկաւ մտաւորականներու դասակարգին ստեղծման բարձրացումը, գլխաւորաբար սպաներու զարգացումը՝ ներքոյին նոր կրթութեամբ օժտուած։ Անցեալ տարուայ, երբ տէրութեանց նոր միջամտութենէն մը կը վախցուէր, շարժումը պայթեցաւ։ Բանակը ուզեց բացարձակապէս խլել այն շրջանակը, որ զինքը կը բաժնէր ժողովուրդէն ու Սուլթանէն։ Ապտիւլ Համիտ սրտոտութեամբ հասկցաւ թէ նոյն ինքն պէտք էր գտնուէր շարժման գլուխը։ Եւ ըրաւ այդ բանը արագ ու հիանալի հաստատամտութեամբ։ այսպէս իր արժանիքի բաժինը ունեցաւ փրկութեան գործիքին մէջ։ Թուրք Յեղափոխութիւնը՝ ժողովուրդին և բանակին ամէնէն կիրճ ու լաւագոյն տարրերուն յեղափոխութիւնը եղած է։ Կրնանք յուսալ թէ օսմանեան կայսրութեան վերանորոգումը առաջ պիտի գայ անկէ։ Կրնանք, բաւ զօրաւորը վերջացնելով իր խօսքը, մեծ համակրութեամբ հետեւիլ այդ շարժման։ Զեռնարկուած ազգու գործին շարժառիթները չափազանց ազնիւ են։ Համոզուած եմ որ Գերմանիոյ և Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւնները բարւոք և տեւական պիտի ըլլան։

Գերմանիոյ սպայակոյտի նախագահին այս յայտարարութիւնները օրքան որ ալ իրենց կշիռը ունին, և սակայն Եւրոպայի մէջ նոյնքան կարեւոր և լրջամիտ անձնաւորութիւններ կան որոնք գերմանացի ռազմագէտին կարծիքներուն այս լաւատեսութիւնը չեն բաժներ։ Ծ. Խ.։

ԹԻՖԼԻՍ.— Ամէն օր միթիմներ կը գումարուին հոս։ Կդերական կուսակցութիւնը կը պահանջէ որ Շահը յարգէ իր խոստումները։ Պատերազմական վիճակ հաստատուած է Թէհրանի մէջ։

ՌԱՐԻԶ. — Տէրիս տ'Օրիան կը ծանուցանէ թէ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիչոն, Ֆրանսայի համակրութիւնը յայտնելու համար սահմանադրական Թուրքիոյ նկատմամբ, որոշած է 14 օսմանցի աշակերտներ ձրիաբար ընդունիլ Ֆրանսայի բարձրագոյն վարժարաններուն մէջ։

—Զարին հօրեղբայր Ալէքսի Ալէքսանդրովիչ մեծ դուքսը Թոքատապի հետեւանքով մեռաւ։ Բիգերպուրկի մէջ ծնած է 1850ին։ Ռուս նաւատորմին մէջ ծովակալ էր։ Մարմինը Ռուսիա պիտի փոխադրուի։ Նախագահ Ֆալիէր ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Զարին։

ԲԻՐԹԻՆ.— Զինու կայսրը գիշերը ժամը 10ին մեռաւ։ Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ մայր կայսրուհին հոգեվարք է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լոնտոնի չինական դեսպանատունը բացարձակապէս կը հերքէ Զինու կայսեր մահուան լուրը։

ՎԻԵՆՆԱ.— Նոր գաղթիճը կազմուեցաւ Պառլն Պիտէրթի նախարարապետութեամբ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Հետեւեալ հանրային մարմիններու, եկեղեցականներու և աշխարհականներու կողմէ շնորհաւորական հեռագիրներ հասած են Իզմիրլեան Ս. Պատրիարք Հօր.—Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը, Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը, Էջմիածնի Կաթող. Տեղապահ Տ. Դէորգ արքեպս. Սուբէենանց, Թիֆլիզէն՝ Սաթունեանց Սրբազանի և Տիար Մինաս Չօբանի կողմէ հեռագիր մը՝ ի դիմաց հոն գտնուող Թուրքիայի, Պարսկաստանի և Ռուսիայի 50 կաթող. պատգամաւորներու, Երզրումի Առաջնորդ Տ. Դէորդեսս. Իւթիւճեան, Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս արքեպս., Պրուսայի Առաջնորդ Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոս Արշարունի, Սամսոնի Առաջնորդ Տ. Մուշեղ Սրբազան, թէ՛ իր և թէ ժողովրդեան կողմէ, Պալատտի Պարոյ. Փոխանորդ Տ. Մովսէս եպս. Կէօմրիւկճեան, Երուսաղէմի Սարբաց Արքեպիսկոպոս Տ. Իլիա, Կարինի Առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Սատեփեան, Վանայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. Եղիայեան, Եւդոկիոյ Առաջնորդ Տ. Արտաւազդ վրդ. Թալէնեան, Պիլէճիկի Առաջնորդ Տ. Թաթուլ Ծ. վրդ. Դուրեան, Տիգրանակերտի Առաջն. Տեղապահ Տ. Դէորդ Ծ. վրդ. Իրմանեան, Ուրֆայի Առաջն. Տեղապահ Տ. Կորիւն վրդ. Էլլիսիրէմեան, Սրմաշի վանահայրական փոխանորդ Տ. Մեսրոպ վրդ. Նարդեան, Զարսանդաղ-Զմկնադաղի Առաջն. Տեղապահ Տ. Յովհաննէս վրդ. Տէր Յակոբեան, Աբարկիրի Առաջն. Տեղապահ Տ. Մեհրուժան վրդ. Աշխարունի, Ակնայ Առաջն. Փոխանորդը և Դաւա. ու Բաղ. Ժողովները, Խարբերդի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ քհ. և Տ. Գարեգին քհ., Երզնկայի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Վարդան քհ., Գանտրմա-Պալը-քէսիրի Առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Մազլումեան, Շ. Գարահիսարի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Վաղինակ վրդ. Թորիկեան, Սեբաստիայէն Տ. Շնարհ վրդ., Իզմիրի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յովհաննէս քհ. Մինասեան, Մարսիլիոյ հոգեւոր հովիւ Տ. Յովհան քհ. Մանդալունի, Եգիպտոսի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յարութիւն քհ. Յակոբեան, Եղդատի Առաջն. Տեղապահ Խորէն Ծ. վրդ. Դիմաքսեան, Էսքիշէհիր Առաջն. Փոխանորդ Տ. Խորէն քհ., Բաղրէ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Սուրէն քհ., Տրապիզոնի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Շիրազ քհ., Էսկիշէհիրի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Համազասպ քհ., Գոնիայի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յովհաննէս քհ. Գրիգորեան, Բէյսպէհրի հոգեւոր հովիւ Տ. Արիստակէս քհ. Ֆէչլեան, Ֆիլիպէի եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը, Ռուսճուքի և Եղեգեայ Թաղ. Խորհուրդ, Զէյթի Թաղական Խորհուրդը և քահանան, Աղեքսանդրիոյ Բաղաք. Ժողովը, Սեմսհանի գիւղի Թաղ. Խորհուրդը և քահանաները, Մարզուանի Թաղ. Խորհուրդը և քահանաները, Ռոտոսթոյի Կրօն. Ժողովը, Սամսունի Բաղաք. Ժողովը, Բաղէշի Բաղաք. Ժողովը, Գրբէնիրի Թաղ. Խորհուրդը, Կէլէլէյի Թաղ. Խորհուրդը, Սմասիայի Խաչ Ժողովը, Եսքիշէհիրի վանքին տեսուչ Տ. Մեսրոպ վրդ., Զմնկուլտաքի հոգեւոր հովիւ Տ. Տանատ քհ., Սիլիսթրէի Թաղ. Խորհուրդը և քահանաները, Զօրումի Բաղաք. Ժողովը, Բէչօֆանէյի Կրօն. և Բաղաք. Ժողովները, Մուշովայի Տ. Կարապետ քհ. և հոգաբարձութիւնը, Սղերդի առաջն. փոխանորդ, Խարբերդի Հ. Ց. Դաշնակցական տեղական մարմինը, Ատանայի Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան տեղական Կոմիտէն, Ուրֆայի Հ. Ց. Դաշնակցութեան տեղական Մարմինը, Զարայի Դաշնակցութեան տեղական Կոմիտէն, Էսքիշէհիրի Օսմ. Միութեան և Ցառաջդիմութեան Կոմիտէն, Իզմիրի ուսուցչական Մարմինը, Սեբաստիոյ Ուսուցչական Միութիւնը, Սանասարեան վարժարանի անօրէնութիւնը, Թալասի Հայ Ընթերցարանի Մանախումբը, Սիմ Հաճի գիւղի կրթական մանախումբը, Կեսարիոյ Ընթերցասիրաց Ակումբը, Պաֆրայի Իզմիրլեան քլիսպը, Օրտուի Հայ Յառաջդիմական Ակումբը, Պուրքէյի Հայ Ուսուցչական մարմինը, Իզմիրի պաշտօնէից Միութիւնը, Պրուսայի Դպրանոթարան վարժարանի ուսանողութիւնը, Բէօֆանէյի Երիտասարդաց Միութիւնը, Աղբիւրատուպոլսոյ Ուսումնասիրաց Միութիւնը, Լոմոնի Հայուհիները, Գասթէմունիի Հայ-Բողոքականներու ազգապետը, Մուսասիրի դատական քննիչ Յարութիւն էֆ. Մոսիչեան, Սուլովայէն Ասպետ Ֆոն Բեռնդուլ, Դոնեայի անդլ. հիւպատոսի թարգման Ժագ Սարապսեան, Վանէն Համբարձում էֆ. Երամեան, Եղդատի Հայ յառաջդիմական գլխաւոր, Դաղրիլէն Ասպան։

ԿԱԹՈՂ. ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Կովկասէն եկած վերջին լուրերը կը հաղորդեն թէ Կովկասի փոխարքայ Վորոնցով Տաշքով հաւաներ է կաթողիկոսական ընտրութեան կանոնները — զորս նախկին կառավարչապետ Նէյդարդ 23, 25, 26 և 27 յօդուածներով սահմանած էր — փոփոխել հեռեւեալ կերպով.

Յօդ. 23.— Ընտրութիւնը կը կատարուի գաղտնի քուէարկութեամբ և հետեւեալ կարգով։

Յօդ. 25.— Ընտրելիին անունը տալու ատեն անոր քուէարկութիւնը կը կատարուի քուէներով, որովհետեւ ներկայ եղողներէն իւրաքանչիւրը որ ընտրելու իրաւունք ունի, իր քուէն կը ստանայ ժողովի նախագահի ձեռքէն։ Քուէարկութիւնը կը կատարուի աշխարհական պատգամաւորներու կրնսեր անդամէն, կարգով, մինչեւ երիցագոյն անդամը։

Յօդ. 26.— Այն ընտրելին որուն քուէ կը տրուի, քուէարկութեան չի մասնակցիր։

Յօդ. 27.— Սենեակին սրահուրդը ընտրական ցուցակին մէջ նշան կը դնէ այն անձին անուան դէմ որ քուէն ձգած է։ Երբ բոլոր ներկաները քուէները ձգեն՝ ցուցակը կը ներկայացուի ժողովի նախագահին, որ մէկիկ մէկիկ համրելով քուէները, անոնց թիւը կը գրէ ընտրողական ցուցակի համապատասխան գլուխներուն մէջ՝ ընտրելիին անուան դէմ։

Ինչպէս կ'երեւայ ընտրական կանոնագրին մէջ ներմուծուած վերոգրեալ փոփոխութիւններէն, բոլորովին յեղաբրջուած է այն նուիրագործուած կանոնագրութիւնը, որ կը գործադրուէր 66 տարիէ ի վեր, ամենայն Հայոց կաթողիկոսներու ընտրութեան առթիւ, և զոր պատրաստած էր 1842ին կաթող. ընտրական մարմինը Ներսէս Աշտարակեցիի կաթողիկոսացման ատեն։

Համաձայն այս նոր կանոնագրութեան, ինքնին կը հերքուի այն լուրը թէ իւրաքանչիւր պատգամաւոր ստիպուած է մէկ ձայն միայն ունենալ, ինչ որ արդէն շատ յստակ կերպով կը յայտնուի քառանուն և երկանուն ցանկերու պատրաստութեանը մէջ տրուած քուէներուն քանակութենէն։

ՔԱՌԱՆՈՒՆ ՑԱՆԿԸ

Արեւելքի թղթակից և կաթող. պատգամաւոր Մեկրտոն էֆ. Կիւրճեան Նոյեմբեր 13 թուականով հեռագիր մը ուղղած է մեզ՝ քառանուն ցանկը ծանուցանող, որուն համեմատ, Իզմիրեան Սրբազան ստացեր է 78 քուէ, Դուրեան Սրբազան 60 քուէ, Սմբատեան Սրբազան 35 քուէ և Գառնակերեան Սրբազան 35 քուէ։

Դժբախտաբար այս հեռագիրը մեր ձեռքը հասաւ չաթի ցոլեկ միայն, մինչդեռ Պոլսոյ բոլոր մեր Հայ թերթերը նոյն օրուան թիւով ծանուցած էին այս կարեւոր լուրը։ Բերայի հեռագրատան կողմէ խմբագրութեանս եղած այս զրկանքին բացատրութիւնը ուզելու համար երբ ներկայացանք յիշեալ հեռագրատան վարչութեանը, պատասխանուեցաւ թէ հեռագիրը գիշերանց սխալմամբ Սօուք Զէշմէի հեռագրատուն գացած էր, որով ժամանակին կարելի չէր եղած զանիկա խմբագրութեանս հասցնել։

Բնականաբար այս ազգական առարկութիւնը չի կրնար գոհացնել մեզ, նկատելով որ ցարդ զանազան կողմերէ խմբագրութեանս ուղղուած հեռագրեր ճիշտ ատենին կը զրկուէին մեզ։ Հետեւապէս դիտաւորեալ յապաղումի մը զոհը եղած է Աբեւելք՝ այս յոյժ կարեւոր լուրին աւետման գործին մէջ։

Զենք գիտեր ի՞նչ բաներով որակել հեռագրական վարչութեան այս ամէնայայտնաւոր ու ամենագձուռ տարբը, որ ցոյց կուտայ այդ վարչութեան կազմին ամբողջ փոփութիւնը, ներքին կարգադրարքին արտասովոր խեղճութիւնը և ապիկար, իսայտառակ և իրենց գործին ու պաշտօնին անհաստատութիւն պաշտօնեաներու գոյութիւնը այդ յոյժ կարեւոր պաշտօնատան մէջ։ Կ'երեւայ թէ բռնապետական ըլլալու իրենց ունի գեռ կարգ մը պաշտօնատանց մէջ, որոնցմէ մէկն է հեռագրական պաշտօնատունը։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ Ս. Պատրիարքին շնորհաւորական այցելութիւն տուին չաթաթ օր՝ Տեղապահ Սրբազանը, Յարութիւն էֆ. Շահրիկեան, Գրիգոր էֆ. Զօհրապ, Տիրան էֆ. Կիւմիւշկերեան, Բրիտանիէ մայրապետ և բարեմաթիւ եկեղեցական ու աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւններ։ Իսկ Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը՝ ամբողջութեամբ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ Հայրը չաթաթ օր իր ներկայութեան կոչելով Պատր. Փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ Ծ. վրդ. Դուրեանը, իր գոհունակութիւնը յայտնեց ցոյց տուած բարւոք պաշտօնավարութեան համար և վերահաստատեց զինքը իր Պատր. Փոխանորդի պաշտօնին մէջ։ Ինչպէս յայտնի է, Տ. Ղեւոնդ վրդ. մօտ երեք ամիսէ ի վեր ամենայն կանոնաւորութեամբ կը վարէ այդ ծանր և խստապահանջ պաշտօնը։ Մեր շնորհաւորութիւնները։

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՀԱՆԳԻՐ, վաղը, հանդիսաւոր թափորով կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանին պիտի ներկայանայ և յետոյ Բ. Դուռը պիտի երթայ։

ՄԵԾԻՐԼԵԱՆ Ս. Պատրիարք Հայրը, կ'ըսէ իզատ, վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան մէկ անդամին հետ ունեցած տեսակցութենէն պահուն յայտարարեր է թէ այդ քարտիզէն եթէ ասկէ վերջը անպատշաճ ընթացքի մը մէջ գտնուի, մեծ ցաւ պիտի զգայ և իսկոյն գործէ պիտի քաշուի։

ՏՐԱԲԶՈՆԻՆ կը գրեն մեզ թէ Հայ ստամոքսոյ Տիար Ալիքսան Թանտրճեան, բնիկ Ակնցի, ռումանական կառավարութենէն հնարիչի արտօնագիր ձեռք բերեր է իր հնարած մէկ գործիքին համար, որուն շնորհիւ, նաւամատորը չատ աւելի դիւրութեամբ պիտի արգիւնաբերուին, վասն զի մեծամեծ առաւելութիւններ ունի այդ կարգի ուրիշ գործիքներու վրայ։ Հայ միտքին այս գիւտը կոչուած է ուռնենալ մեծ ապագայ։ Հնարիչը մտադիր է եղեր միեւնոյն առանձնաշնորհումը ձեռք ձգել ռուս և ամերիկեան կառավարութիւններէն։ Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր տաղանդաւոր ազգակցին։

ԱՄՍԵՐԻԱՆԻՑ Յիշելոս քաղաքին մէջ նոր չաթաթերթ մը սկսած է լոյս տեսնել Ասպարէզ անունով, պզտիկ, ուսումնական, բարոյական և քաղաքական։ Տարեկան բաժնեգինն է Ամերիկայի համար 1.50 տոլար, արտասահմանի համար 10 ֆրանք։ Ամերիկայի հայկական հոծ գաղթավայրին մէջ կը մաղթենք որ Ասպարէզ իր առաջադրած օգտակար նպատակին ծառայէ արդիւնաւորապէս։

ՈՒՍՈՍՓՈՒՇԻՆ կը գրեն մեզ Հոկտ. 30 թիւով.—«Տեղւոյս նորընծայ Քաղ. ժողովը, երեք չորս նիստերու մէջ, ամենքնչական կարգադրութեան կարօտ և հանրային մտքերը զբաղեցնող քանի մը կարեւոր խնդիրներու մասին գոհացուցիչ անօրինութիւններ ըրած է. այժմ ձեռք առած է առաջնորդական խնդիրը, որու համար, ինչպէս կը յիշուի, Պատրիարքարանէն նախապէս ընտրութեան հրահանգ մը հոս հասաւ, սակայն ինչ ինչ պատճառներով յետաձգուած էր։ Այս անգամ կը լսենք թէ Վարչութիւնը Առաջնորդարանի պիտանէն բարեկարգելէ ետքը, խնդիրը ամենքնչապէս պիտի յղէ Գաւառ. Երեսփ. ժողովոյ։

*** Լոսանն-Ընթերցատան մէջ Բ. առեւտրականութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ Կիրակի։ Առեւտրականներ փաստաբան Թովմաս էֆ. Տ. Սահակեան՝ նիւթ ունենալով «Աղգ և Պետութիւն», Կարապետ. էֆ. Պալապանեան՝ «Տղայոց դաստիարակութիւնը» և Տ.թթ. Մաղաքիա «Ալբերին վանքերը»։ Ուրախալի է որ հանրութիւնը խիստ տաք վերաբերում մը ցոյց կուտայ սոյն նորակազմ հաստատութեան։

ԻՆՆԵՒԻՐԻՑ քրիստոնեայ և հրեայ հինգ ազգերու կրօնականներու ստորագրութիւններով Հայ-Բողոքականաց Ազգապետարանը հասած է հեռագիր մը, որով գանգատ կը յայտնուի թէ Երեսփ. ընտրութեանց գործին մէջ անկարգութիւններ եղած են և նամանդին 12 երեսփոխաններէն ալ մանմեռականներէ ընտրուած են, թէեւ նամանդին մէջ 150,000 ոչ-մահմէտական ժողովուրդ կը գտնուի։

«ԾԻՒ-ՅՈՐՔԻ» ազատամտական ընկերութեան կանոնքի ճիւղին մէկ անդրանաբարքին դէմ եկաւ երէկ մեր գաղթականները մէկը, որուն երկար տարիներէ ի վեր վճռած բռնութիւնը ոչինչ պատճառի մը համար չընդունած յայտարարուեր են, որով իրը հաբիւր ոսկիի գումար մը իւրացուցեր է եղեր նոյն ընկերութեան կողմէ։ Հանրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս եղելութեան վրայ։ Եթէ ընկերութիւնը սոյն սխալը չդարմանէ, հարկ պիտի ըլլայ գործը իր մանրամասնութիւններովը հանդէս բերել, որպէս զի ուրիշներ ալ միեւնոյն վնասներուն չենթարկուին։

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ հայ ազգերգակ Տիար Կարապետ Գալֆեան նախընթաց օր մայրաքաղաքս եկաւ Կովկասէն։ Երեսփոխական արուեստագէտը տասը տարիէ ի վեր Կովկասի և արտասահմանի զանազան քաղաքներուն մէջ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած է, մանաւանդ Շէյքսպիրի խաղերուն մէջ։ Կը յուսանք որ Պոլսոյ հայութիւնը լաւ ընդունելութիւն պիտի տայ երիտասարդ արուեստագէտին, գնահատելով անոր բեմական բարձր կարողութիւնը։ Կ'իմանանք թէ ի մտոյ պիտի ներկայացնէ Համլիթը և Օրիլլոն։

ԾԱՆՕԹ տպարանատէր Տիար Օհանիկ Բարսեղեան որ տասերկու տարիէ ի վեր վառնա հաստատուած էր և զանազան թերթեր ու գիրքեր հրատարակած էր, նախընթաց օր մայրաքաղաքս ժամանեց, ուր պիտի հաստատէ իր տարանը։

ՎԱՆԱՆՑԻՆ կը գրեն մեզ թէ Օսմ. Սահմանադրութիւնը հռչակուելէն ի վեր, վառնայէն և չրջակայքէն առնուազն 350 հայ գաղթական ընտանիքներ և 600ի մօտ պանդուխտներ մեկնած են Պուլկարիայէն դէպի Թուրքիա։

ՏՐԱԲԶՈՆԻՆ կը գրեն մեզ հոկտ. 25 թիւով.— Երէկ Իրիկուն Աբէլեան-Արմենեան հայ դերասանական խումբը ուներ այսուեղ իր երկրորդ ներկայացումը՝ «Օթելլո»։ Ժողովուրդը խոնուած էր թատրոնին դրան առջեւ երբ յանկարծ սակայն հրդեհ մը պայթեցաւ թատրոնին դէմէն քիչ հեռու գտնուող Ցոյնի մը առունէն։ Սարսափելի իրարանցում մը առաւ ժողովուրդը. եթէ հրդեհը անցնէր թատրոնին, մեծ աղէտ մը տեղի կ'ունենար։ Բարեբախտաբար չուտով կարելի եղաւ առաջքը առնել և միայն այդ տունը այրելէ յետոյ հրդեհը մարեցաւ։ Դժբախտաբար ժողովուրդին ստոր դասակարգը օգտուելով յառաջ եկած խուճապէն, կողոպտեց ու թալանեց այրող տան քովի տունները։ Ռուսական հիւպատոսին բարեպանին տունին ամրողջ կարասիները կողոպտուած են։ Մամանուորաբար նշանակելի պարագան սա է որ հանրային ապահովութեան հսկիչ պաշտօն ունեցող դիւնու որիներէն ոմանք նաև մասնակցեցան թալանին։

ԳԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻՆ մեր թղթակիցը կը գրէ մեզ.—«Տեղւոյս Թորգոմեան և Երիտ. Բրիտա. ընկերակցութեանց միացումը բաղմաթիւ քանավէճերէ յետոյ, վերջապէս կատարուեցաւ անցեալ շաբաթ, «Միացեալ Ընկերութիւն» անունին տակ։ Պարտիզակի Երիտասարդութեան այս համբաւաշնչական գործակցութիւնը գործադրելի է, որովհետեւ անիկա իր կուսակցական ամէն վէճերը ու հաշիւները մէկդի թողլով, պիտի ձգտի այսուհետեւ կրթական ու մտաւորական գործին զարկ տալու, որ անկերպարան վիճակի մատնուած էր վերջերս, կարդ մը դրամակալ ազատներու եռեռեէն։

*** Ընթերցարանը յուշիկ յարատեւութեամբ իր գործունէութիւնը կը շարունակէ օրբատարէական բարգաւաճման շաւղին մէջ մտնելով։ Գրենական ու լրագրական նորանոր հրատարակութիւններ կը ստացուին հետզհետէ, ինչպէս նաև արտաքին նուիրատուութիւններուն Պ. Սապահ-Գիւլէանի խոստացած է 500 կտոր գրենական գործերու նուիրատուութիւն մը ընելու։ Միացեալ Ընկերութիւնը տակի տալու ու հրապարակայարմար չենք մը պիտի ընտրէ ընթերցարանին համար, որուն մէջ պիտի հաստատուի նաև Փարոսին խմբագրատունը։

ՊԻԼԻՋԻՆԷՆ կը գրեն մեզ Հոկտ. 27 թիւով.— Վիճակիս Քաղաքական Ժողովը և Թաղական Խորհուրդը երկկ արտակարգ նիստ մը գումարելով երկու կարեւոր խնդիրներ օրակարգի նիւթ ըրին և սա որոշումները տուին։ Իզմիրլեան Սրբազանի Պատրիարքական գահը վերադարձը հեռագրաւ շնորհաւորելը անբաւական նըկատուելով որոշուեցաւ Առաջնորդ Տ. Թաթուլ Ծ. վրդ. Դուրեանը Պոլիս ղրկել ի դիմաց Պիլէճիկցիներու իր յարգալիր զգացումները մատուցանելու մեծ Պատրիարքին։ Ա.ս Եչ. իսկ ճամբայ կ'ելլէ։ Ժողովը գնահատելով իր Առաջնորդին զոհելի ջանքերն ու անմոռաց գործունէութիւնը՝ 2 օրվի յատելում մը ըրաւ անոր ամսականին վրայ։ Սիրալ է այն լուրը թէ Առաջնորդը պիտի հրաժարի։

*** Պանքային չենքը լրանալու վրայ է. ազդին պատուոյթեր հիանալի չենք մը եղաւ. կ'իմանանք թէ Առաջնորդը ընտանեկան մեր է պանքային կեդ հոգին վրայ Ռէժիի չենք մը ալ կառուցանել տալու համար։

ԳԱՒԱՌԱՑԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՄԱԼԱԹԻԱ, 19 հոկտ.

Հոս երկու կուսակցութիւններ կան հիմա. մէկը, սահմանադրական Ջաւանգով, կը պահանջէ որ կառավարական կաչառակեր ու անարդար պաշտօնեաները հրաժարեցուցուին, իսկ միւսը, իրեն պարագլուխ ունենալով քաղաքիս էն երեւելիներէն արիւնվգակ թիւրք մը, որուն անունն այնչափ սարսափեցուցած է զիս որ չեմ կրնար անունը տալ հոս, կը պաշտպանէ զեղծ պաշտօնեաները և երբեմն Հայերը Ջարդելու զրոյցներ կը հանէ։ Այս պատճառով՝ քանիցս խեղճ Հայ արհեստաւորներ գիշեր ատեն դիւղերէն սարսափահար փախած քաղաք եկած են։ Այս օրերուն Հիւսնի Մանասերէն սրտաճմլիկ լուրեր կը հասնին։ Տեղւոյն երեւելիներէն Շէյխ Աղա անուն ճիւաղը, որ վերջին դէպքին առեն ամէն տեսակ գազանային արարքներու մէջ գտնուած է, անցեալներն ազգին մէկ իրաւունքը կատարելու կը ձեռնարկէ։ Ազգայիները կը բողոքեն։ Շէյխ աղա բարկացած՝ Հիւսնի Մանասրը սոսկալի կոտորածի մը թատր ընել կը սպառնայ, և նոյն ժամուն իսկ, թեկադրութիւնները կը սկսին։ Հայերը, որ լաւ գիտեն Շէյխ աղայի չրջակայ գիւղերու Աշիրէթներու վրայ ունեցած ազդեցութիւնը, սրատոյդ նամակներ կը տեղացնեն տեղւոյս երկու առաջնորդարանները, որոնք իրենց կարգին կը դիմեն կառավարչին, և սակայն իրենու վիճակը միչտ նոյնն է։ Գայմագամը բոլորովին անտարբեր է անցած դարձածին հանդէպ ու ակամներեր ի՞նչ Հայ հոգեւորականներու դիմումներուն, և որ աւելին է, կը վռնտէ իրեն ներկայացողները։ Առջի գիշեր նորէն նամակ մը հասաւ։ Այդն նամակը կը յայտնէ նախ թէ Շէյխսի առաջարկութեան վրայ՝ ցեղապետ Համօ, որ քանի մը տարի առաջ տեղւոյս բանակն խոյս տուած էր և որու ոգի կամ մ

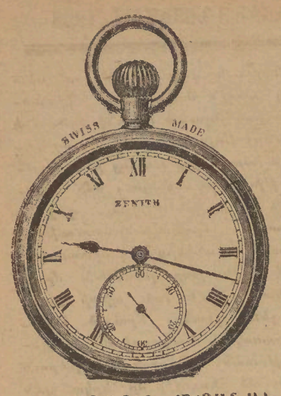

ՈՐՆ Է
ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ
ԵՒ
ԱՄԵՆՈՒՍՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
ՄԻԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵՒՄԲ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ եւ ԸՆԿ.

ՉԵՆԻԹ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻՁ, 1900

ՈՐՆ Է
ԺԱՄԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆՑ
ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ՎՐԱՅ ԳՏՆՈՒՈՂ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԹԻՒ 16 — ՊԱՇՏԷ ԳՍԲՈՒ — ԹԻՒ 16
Օսմանլի-Պամ հասցեատիրոջ դիմացը
Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
Նէօշատէլի Դիցարանին. 1903

Մեր յարգոյ յաճախորդներուն դրականապես ապացուցանելու համար մեր ՉԵՆԻԹ ժամացոյցին ուրիշ ամեն ժամացոյցներէ ունեցած բացարձակ առաւելութիւնները, վերոյիշեալ երեք յատկութիւններուն, այսինքն նրբանամ յօրինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր ճշդութիւն (haute précision), միոյն մէջ իսկ բերուցող ՉԵՆԻԹ ժամացոյց մը եթէ գնորդներու կողմէ մեզ վերադարձուի, պատրաստ ենք վճարելու փոխարժէքը, առանց ո եւ է առարկութեան։ 50—34

ԱՐՏԱՔՈՁ ՍՐՑՄԱՆ
Անդամ Ժիւրիի, Միլան. 1906

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ազդ.—Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պարտաթուղթերու թիւ 53 կտրօնը, ստանալու համար, պիտի ընդունուի յառաջիկայ դեկտ. 1էն (Ն. Տ.) սկսեալ, ամէն շաբթու, չորեքշաբթի և շաբաթ, ժամը 2-4, ընկերութեան կեդրոնատեղին, Վոյվոտա փողոց, Գալաթիա։ Վճարումը պիտի կատարուի ութը օր յետոյ։ Պօրտրոնները այժմէն պարտաթուղթի տէրերուն տրամադրութեան տակ դրուած են։

Կ. Պոլիս 6 Նոյ. 1908

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

ՇԻՐՔԷԹԸ ԽԱՑՐԻՑԷ

Շիրքէթը Խայրիէնին խասքէօյ փողոցը իչուն լիւզումը օրան 300 մետր չափտա թահթասընդն պիլմունադասա միւպայտա իտիւէէկիի հիւէթլէ, իթհասնա թալիպ օրանդարը Թըշրնը սանդիկին պէշինճի կիւնի տտար 4ան 8է գատար շիրքէթը մէղբիւրէ իտարէսինէ միւրաճատի էյլէմէլերը իլան օլունը։

ՄԻՒՏԻՐԻՃԷԹ

* * *

Շիրքէթը Խայրիէ վաքօրլարը իչուն լիւզումը օրան 36 մետր քէպիր վէ 48 մետր տէ սաղիր բալէթ պիլմունադասա միւպայտա իտիւէէկինէն, իթհասնա թալիպ օրանդարն կէլէճէք Թըշրնը սանդիկին 5ինճի չարչէսիպէ կիւնիւնէ գատար Շիրքէթը մէղբիւրէ իտարէսինէ միւրաճատի էյլէմէլերի իլան օլունը։

ՄԻՒՏԻՐԻՃԷԹ

28 Թըշրնը Էվվէլ 1324

PHŒNIX ASSURANCE LD. C°

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Սնգլ. սոկի 4,218,000
ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և ճշտութիւնով։
ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։
Ընկերութեան նճանաբանն եղան է
ՈՒԴԴԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՍԻՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ
Ցարդ վճարուած է տասուել քան 27000000 մնդլիական ոսկի։
Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիբալիս խան, Պանի Օթոմանի մօտ,
Գալաթիա։
Փոխ գործակալ ի Պոլիս
Ծնագլեան խան ՀԱՒԱՆ ԹԷՖԷԼԵԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ.եու երկեան. 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՑԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կռխմբ. 622 Ապր. եւ Հմբ. Առաւ
Կայարան		
Գոնիա	մկն.	12 30
Գաչին խան		1 01
Զումբա		1 45
Արբզ Իօրէն		2 13
Մանասուն		2 42
	ժմն.	3 13
Գարման	մկն.	3 28
Սիարօվա		3 54
Այրանճը-Տէրվէնտ		4 44
Ալահա		5 20
	ժմն.	5 45
Էրէյլի	մկն.	6 05
Զուլիւարլու — իրիկուն	ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ		Նախմբ. 621 Ապր. եւ Հմբ Իրիկուն
Կայարան		
Զուլիւարլու	մկն.	6 35
	ժմն.	6 53
Էրէյլի	մկն.	8 50
Ալահա		9 17
Այրանճա-Տէրվէնտ		10 01
Սիարօվա		10 43
	ժմն.	11 07
Գարման	մկն.	11 22
Մանասուն		11 55
Արբզ Իօրէն		12 24
Զումբա		1 —
Գաչին խան		1 36
Գոնիա — իրիկուն	ժմն.	2 05

50—37

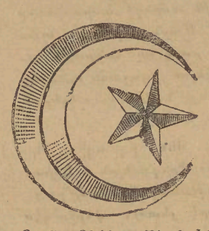

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նազլը խան, Հէզարֆէն փողոց, թիւ 14, Քօօքէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Լոմոն-Լօնտա, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.
Գալաթիա, Ալիքսանդր Անասթասիատիս չուվայի հրապարակ.
Գալաթիա, Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճամտէսի.
Պէօյլիքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137.
Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անէկլիտէս, կոյսրանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Բէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՎԱՃԱՌՈՒՄ Է
Արտասահմանում տպագրւած 96 գոյնով 63 × 50 սանտ. մեծութեամբ
ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
Գեղարուեստական յայտնի պատկերը
ԳԻՆՆ Է 3 ՐՈՒԲԼԻ ՀԱՆԱՊԱՐՀԱՄԱԽՍՈՎ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄԸ

ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԴ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ Շղթայից կախելու համար	ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԲՐՕՇԿԱ Կանանց համար
ԳԻՆԸ Է ՈՍԿՈՒՍ 18 ր. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 ր. 50 կ. Հանապարհածախսով	ԳԻՆԸ Է ՈՍԿՈՒՍ 15 ր. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 ր. 50 կ. Հանապարհածախսով

Դիմել՝ Russie, Tiflis, Veliaminovckaia 24 V. Vardanian 20—6

ՍԵՐՊԻՈՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ

ամէնքն ալ 22 ֆրանքէն մինչեւ 50 ֆրանք կ'արժին. այս յառաջատուական սակը խնայողական դրամագլուխ մը կը ձեւացնէ։ Այդ վճարումէն դատ կը բերեն մինչեւ 1981 պարգեւաւոր թիրամներու մասնակցիլ։ Ցառաջիկայ դիւռաժը տեղի պիտի ունենայ 1908 Հոկտ 1/14ին. մեծ պարգեւն է 200,000 ֆրանք։ Այս պարտաթուղթերը, որոնք անվիճելի ապահովութիւն մը կ'ընծայեն, Սերպոյ ազգային պանքան դրուած 4% սերպիական ոսկիներով երաշխաւորուած են։ Անոնց չափաւոր դինը նկատի առնելով, ասիի բարձրանալու հեռանկարը կ'ընծայեն, անսովոր բանատուութեան մը հետ միասին, շնորհիւ կարեւոր պարգեւներով թիրամներու արագ յաջողութեան։

Սերպոյ Կարմիր-Խաչի պարգեւաւոր պարտաթուղթերը կարելի է գտնել ՎԻՆԵՐ ՊԱՆԿԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻՆ և ՏԻՍՕԳԷՆ ՕՐԻՆԹՕ ՊԱՆԿԵՐԻ Բերայի ու Պոլսոյ գործակատարութիւններէն։ 25—17

ՊԱԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆր. 9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	» 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւ այլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ ամբողջի դիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—50

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Ս. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ ԸՆԿ
Պոլիս, Անճիտիաթիս խան

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՑԹԻՂ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Մինկերի կարի մեքենաները գուսա անցլ, պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տեսակներուն մէջ ամենքն գնահատուած են, որ ալեսարիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները. գերազանցն ու կոչկակարները լոկ Մինկերի մեքենայ գործածեն։ Մինկեր Ընկերութիւնը ցարդ 490է տունի պատուոյ վկայական և չքաղաքում ստացած է բոլոր քաղաքներէն։

Մասնաճիւղեր բոլոր Թուրքիոյ մէջ։

Մինկերի մեքենաները կը ծախուին մինչեւ Մինկեր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէ դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սերայի դիմաց։
Կէօլաթա) 1. Մինկեր խան Թիւնէլի եռեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Գալաթա) 1. Մուլթան Հանում թիւ 2։
) 2. Մուլթան Գալաթայի, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Զարլը Գալը, թիւ 190։

Դասերը և նպաստաւորութիւնները հրի։ Մինկեր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարդիս սէլ Թիւլ Օղլուի տունը։ 16 50—18

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կատարուելու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԴՈՆԻԱ

ԵՐԹ Գնաց. 223 Առաւ.		ԴԱՐՁ Կտար. 224 Խառն Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն. 3 —
12 42	» Կէօքէէ Քըսրք	մկն. 2 20
1 39	» Սապանճը Գունար	» 1 38
2 33	» Եալաւնտ	» 12 42
3 14	» Զէքիւրլէր	» 11 53
4 11	» Տէօյէր	» 11 05
4 40	» Իհսանիյէ	» 10 20
5 04	» Համամ	» 9 53
5 14	» Կաղլիկէօլ համամ	» 9 44
5 41	ժմն. Ա.Ֆ. Գարա Հիսար	մկն. 9 13
6 01	մկն. Ա.Ֆ. Գարա Հիսար	ժմն. 8 53
6 41	» Պէյլիք Զօպանլար	» 8 20
7 36	» Զայ	» 7 33
8 21	» Իսհաքլու	» 6 40
8 45	» Սասսիան	» 6 15
9 16	» Աղ չէհիր	» 5 53
9 48	» Աղարի քէօյ	» 5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ	» 4 35
11 08	» Իլկին	» 4 03
11 55	» Գասրն-Խանը	» 3 09
12 50	» Սէբայ-Իւրի	» 2 27
1 22	» Մէյսան	» 1 47
2 22	» Բուլանար-Պաշը	» 12 42
3 —	ժմն. Գոնիա	մկն. 12 —
Իրիկ.		Առաւ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒԻՐԻ

ԵՐԹ Կտար. 122 Խառն Առ.		ԴԱՐՁ Կտար. 2 Խառն Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն. 11 —
1 44	» Աղ Բունար	մկն. 10 18
2 24	» Այբիւ Քէօյ	» 9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	» 8 58
4 9	» Սարիքէօյ	» 8 1
4 58	» Պիլէր	» 7 4
5 35	» Սասիլէր	» 6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	» 6 —
7 3	» Բօլաթլի	» 5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	» 3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ	» 2 47
10	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն. 2 —
Իրիկ.		Առաւ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կտար. 424 Խառն Իրկ.		ԴԱՐՁ Կտար. 421 Խառն Առ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
7 15	մկն. Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 33	ժմն. Ատա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱԵՈՒՆՏ - ՔԷՕՓԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կտ. 322 խտ. Առ.	324 խտ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալաեունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կտ. 321 խտ. Առ.	323 խտ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալաեունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կտար. Թ. 44 խտ.	Թ. 46 խտ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կտար. Թ. 41 խտ.	Թ. 43 խտ.
	Ժ. Վ.				Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Բարաքէօյ Կամարլը	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայատար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյզզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Նարքէօզ	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիֆլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէքիրտէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրէճիք	մկն.		6 10
6 39		»	Սապանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէէէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Բարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Գօզէիւք	»		12 24
12 59		»	Իսն Լօնիւ	»		11 48
1 29		»	Զուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

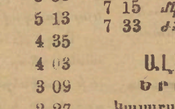

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն
Ալտանա	1069	Տէրա	4211	Հիսարլիք	1581	Մարմարիս	3709	Սարքէս	1119
Ալէքթ	3607	Տամիրա	988	Հիմառա	3720	Մէքքառա	3557	Տէրէնտ	1735
Անէէլ	1541	Տաւրս	3363	Հարամիտիս	1600	Մելս	1057	Սէլէմ	119
Ամիտաքա	2277	Տրաքա	1713	Հուսմաքա	595	Մանդիպէլլա		Հաքէրա	1208
Գոստանա	1822	Տիմաճա	504	Բանիս	3354	Մարսիլիա	3419	Քասրա	1523
Եղեսիոյ	1266	Էրզրում	3464	Բասրա	5540	Նէգրա	1933	Թ. Ռուիլսն	1546
Զէֆիրոյ	4481	Էլտանգաս	1520	Ճիլէս	1980	Օտիա	4100	Քարքիս	3337
Տէլս	1371	Էրսաքա	1841	Գիլէս	1058	Նիքիտաքի	4036	Քալէս	1470
Կալիրա	1337	Ինիս	954	Գալիպոլ	3807	Օրլանտա	1585	Ուրպիս	242
Խարքէ	1944	Ինիճիանա	1828	Գաշնա	1700	Բալէքսի	1637	Վարնա	1914
Խարտ	1094	Տիլամիսիկ	369	Լէս	1053	Բալս	510	Վալս	1289
Զէքրէս	3729	Փրանկիսքա	4532	Լիբանիա	2272	Բիւլէս	3329	Վլադիսլաւ	2391
Սօսիէ	1881	Կալիլէս	3000	Լիվորնա	1648	Բիրնալտ	1553	Սէլա	1350
Դալիրտա	4235	Դիրկոս	1148	Լարէնտա	2191	Բալլս	1613	Տէրտ	1200
Գոնիա	2905	Հոզոզ	1011	Մալտա	724	Բօսֆէս	1789	Քարս	
Գարս	895	Դրամա	1695	Մարսէյիս	1973	Բաղտատ	136	Մասն	

Ընդհանուր վարչատեղի Հալէպն կոս կասան է.
Թորիս չգնանուր. Նաւատեղ Ծարն։
Ընդհանուր վարչատեղի Հալէպն կոս կը տարուի.
Այէքրօ չգնանուր, Նաւատեղ Հիք, Նոյ. 12ին։
Միխուսօ չգնանուր, Նաւատեղ Թորր, Նոյ. 24ին։
Դիմել Գործակատարներուն Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԻԻՔՅՕՆ
Թիւ. 29—31, Գիւլիւք Մէսէքի խան, Գալաթիա 10 50—28

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Իմնիր կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։ 50—40

ՇՈՒԵՅՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՖԷ եւ ԸՆԿ
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈՒԵՅՆԱՒԵՐ
Նոյ. 17ին, Ֆրիժի, Սեւ ծովէն
Նոյ. 17ին, Բարամանի, Մարսիլիա
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Նոյ. 18ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա։
Նոյ. 18ին, Բարամանի, Սեւ Ծով։
Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի համարով)։
Տեղեկութիւնից համար դիմել Գործակալին՝ Թոփխանէ, քարափին վրայ։
15 50—43 Թ. ԲԼԳՈՒԼ

ՄՕՍ
ՇՈՒԵՅՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ձամբորդ եւ ապրանք փոխադրող
օդանաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայագարթա
Միճիս	Էմէյսթա
Բաֆսիս	Գուլգարիս
Թէյպր	Մօսրիս
Նարաօճ	Ֆայէնի
Նավարէթ	Ֆարոս
	Թիպս

Առաջին դասարան շոգենաւերը լաւ հան ընտրուած են եւ նաւսն մէջտեղը ընդարձակ հանգստարան ունին. ելեկտրական ճրագներ կը լուսաւորուին եւ կրնան ճամբորդներ նստուցանել ունին.

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ոսկի ճանապարհի թանկագին նաւերն կ'ուղեւորեն կ'ուտեն ապրանքի կանոն ունին.

Երրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ոսկի ճանապարհի թանկագին նաւերն կ'ուղեւորեն կ'ուտեն ապրանքի կանոն ունին.

Ամբիդի եւ Սարգալի նաւահանգիստը տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին.

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒՐՈՒՆ եւ ԸՆԿ Գործակալք
Ուլիքալ խան Պանկէ գաբու Գալաթա
ՀԷՆՐԻ ՄՕՍ ԸՆԿ.
50 40 31 Հեմ Գարթ. Լիվրաս

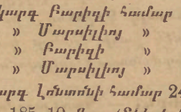

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒԵՅՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ
Հոկտեմբեր
Դ2. 22/4 Բէյգոլի, Սիմոպ, Սամսուն, Օրաու, Նիքոլաեւ, Տրապիզոն, Բիզէ և Գաֆսա. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դ2. 22/4 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Ս2. 23/5 Իզմիր, Պիրէան և Ադրիատիկա. ժամը 10ին։
Ս2. 23/5 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 24/6 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 25/7 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 25/7 Տարասնէլ, Մէրսին, Իզմիր, Գիւրա, Հանգաս Մէրսին, Իսքէնտերուն, Բրիսլի, Գէրոմի, Հայֆա, Եաֆա, Բաթում Սոչա և Ադրիատիկոյ ժամ 4
50 46

Առօրեայ դարձեալ ՊՕՇԱՃԵԱՆ